

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

Т. А. Пушкар

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Методичні вказівки

для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за напрямком
0501 – “Економіка і підприємництво” (галузі знань 0305 – «Економіка і
підприємництво») і слухачів другої вищої освіти спеціальностей
7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 – «Економіка підприємства»

Харків ХНАМГ 2007

Міжнародна економіка: Методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за напрямком 0501 - “Економіка і підприємництво” (галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво») і слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 – «Економіка підприємства» / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Пушкар Т.А. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 58 с.

Укладач: Т.А. Пушкар

Рецензент: д.е.н., проф., А.Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки і управління будівництвом і міським господарством факультету післядипломної освіти і заочного навчання, протокол № 1 від 27 серпня 2007 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. Зміст дисципліни	5
1.1. Змістові модулі.....	5
1.2. Розгорнутий зміст дисципліни.....	6
1.3. Плани лекцій.....	11
2. Самостійна робота студентів.....	13
2.1. Теми рефератів.....	14
2.2. Тестові завдання з курсу.....	15
3. Контрольні питання до іспиту з курсу «міжнародна економіка».....	46
Глосарій.....	48
Список літератури.....	54
ДОДАТКИ.....	58

ПЕРЕДМОВА

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, вимагають узгодження інтересів національної економіки зі світовою системою економічних координат. Передусім це стосується структури економіки, продуктивності і якості життя, рівня людського розвитку, конкурентоспроможності національних товарів, послуг, технологічної та соціальної інфраструктури. Відповідність міжнародним стандартам є необхідною умовою поступової і неухильної інтеграції вітчизняного господарства в регіональні й глобальні системи.

У сучасних умовах активної інтернаціоналізації і транснаціоналізації економічних процесів, активної інтеграції України в світове господарство, вступу в до багатьох міжнародних організацій від спеціалістів в галузі економіки потрібні не тільки суто професійні знання, але й висока економічна ерудованість, вміння вільно орієнтуватися в сучасних міжнародних економічних процесах.

Мета вивчення дисципліни: надання студентам можливості здобути теоретичні знання й практичні навички щодо формування системи знань з міжнародної економіки, форм і методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності. Для досягнення цієї мети навчальний процес спрямовано на вивчення широкого кола загальних питань, практики здійснення міжнародної діяльності та проходження даних процесів в Україні.

Завдання вивчення дисципліни: науково обґрунтувати загальні основи міжнародного економічного життя; розкрити закономірності розвитку світового господарства; з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми на рівні світового господарства; визначити істотні риси основних соціально-економічних систем та їх вплив на міжнародні економічні відносини; з'ясувати роль міжнародної економіки в розвитку шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства.

Предмет вивчення в дисципліні: процеси мікро -, макро – та мезоекономічних взаємовідносин суб'єктів господарювання на міжнародному рівні у процесі інтернаціоналізації і глобалізації.

Завдання курсу “Міжнародна економіка” - вивчення суті й тенденцій інтернаціоналізації економіки, форм, методів і суб'єктів міжнародної економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку, практичного здійснення і механізмів її реалізації, набуття знань аналізувати і оцінювати світогосподарські явища і процеси в контексті національних інтересів України.

Курс ґрунтується на знаннях отриманих під час вивчення таких економічних курсів, як “Політична економія”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка”, “Історія економічних вчень”, доповнює та поглиблює коло питань спеціальних економічних курсів, є вихідним для курсів “Основи зовнішньоекономічної діяльності”, “Облік у зарубіжних країнах” та інших курсів варіативної частини навчального плану ВНЗ.

Важливість курсу визначається сучасними умовами розвитку світового господарства й необхідністю інтеграції України, як самостійної держави, в

світове господарство. Основна увага приділяється сучасними тенденціями розвитку світового господарства, конкретним формам міжнародних економічних відносин, розвитку міжнародного економічного співробітництва, проблемам міжнародної економічної інтеграції та участі України в цих процесах, аналізу можливих шляхів вступу України в світове господарство.

1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни поділено на чотири навчальні модулі, що складаються з чотирнадцяти тем теоретичного й практичного спрямування.

1.1 Змістові модулі:

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи функціонування світового господарства

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності.

Змістовий модуль 2

Теоретичні засади здійснення міжнародних економічних відносин

Тема 3. Міжнародна торгівля.

Тема 4. Міжнародні інвестиції.

Тема 5. Міжнародний кредит

Тема 6. Міжнародна трудова міграція.

Тема 7. Міжнародний обмін технологіями.

Змістовий модуль 3

Валютні ринки й платіжний баланс

Тема 8. Світова валютна система..

Тема 9. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс

Змістовий модуль 4

Сучасні тенденції розвитку світогосподарських зв'язків.

Тема 10. Міжнародна економічна інтеграція.

Тема 11. Глобалізація та економічний розвиток

Тема 12. Міжнародна економічна діяльність України.

1.2. Розгорнутий зміст дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи функціонування світового господарства

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку

Міжнародна економіка. Структура міжнародної економіки. Міжнародна мікроекономіка. Міжнародна макроекономіка. Світове господарство. Етапи формування світового господарства. Суб'єкти світового господарства. Особливості сучасного світового господарства. Структура світового господарства. Світовий ринок. Характерні риси світового ринку. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку. Особливості дії економічних законів в світовому господарстві. Інтернаціоналізація виробництва і обігу. Інтернаціональні форми закону вартості. Інтернаціональні форми закону нерівномірності економічного розвитку. Процеси транснаціоналізації економіки. Транснаціональні корпорації, як основні суб'єкти сучасного світового господарства. Етапи зовнішньоекономічної експансії Міжнародні відносини. Міжнародні економічні відносини. Форми міжнародних економічних відносин. Фактори виробництва. Поділ факторів виробництва за походженням. Поділ факторів виробництва за спеціалізацією. Міжнародний поділ факторів виробництва. Мобільність факторів виробництва. Міжнародний поділ праці.(МПП). Форми МПП. Міжнародна спеціалізація. Територіальна спеціалізація. Виробнича спеціалізація. Внутрішньогалузева спеціалізація. Міжгалузева спеціалізація. Галузь міжнародної спеціалізації. Коефіцієнт спеціалізації. Міжнародна кооперація. Підприємства з іноземними інвестиціями (ПІІ). Значення ПІІ в розвитку МЕН.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності

Середовище як чинник розвитку міжнародних економічних відносин. Біосфера. Ноосфера. Антропосфера. Економічне середовище. Міжнародне економічне середовище. Вплив географічних і природо – кліматичних чинників на розвиток міжнародних економічних відносин. Особливості географічного розташування, клімату, наявності природних ресурсів. Теорія Колінза. Теорія впливу на економічний розвиток особливостей кліматичних зон ДЖ. Сакса. Теорія цивілізаційного розвитку А.Тойнбі. Соціокультурна складова міжнародних економічних відносин. Концепція соціокультурної динаміки П. Сорокіна. Модель інституціональних матриць соціоекономічних систем С.Кирдіної. Комунарність. Класифікація господарських структур за г. Хофстедом. Основні соціально – економічні моделі світу. Сучасні правові системи та системи політичного устрою, їх вплив на особливості економічної системи. Типологія країн світу. Промислово – розвинені країни і особливості їх МЕН. Країни з перехідною економікою і особливості їх МЕН.

Класифікація країн , що розвиваються. Країни – члени ОПЕК. “ Нові індустріальні країни “. Найбідніші країни світу. Особливості МЕВ країн, що розвиваються.

Функції міжнародних економічних організацій. Види міжнародних економічних організацій. ООН. Економічна структура ООН Програми розвитку ООН. Спеціалізовані структури ООН. Організація економічного співробітництва (ОЕСР) . Організація економічного співробітництва (ОЕС).Координація міжнародної торгівлі. Всесвітня організація торгівлі (ВТО). Міжнародна торгова палата (МТП).Міжнародні валютно – фінансові організації. Міжнародний валютний фонд (МВФ). Група організацій Всесвітнього банку. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР). Міжнародна фінансова корпорація (МФК). Міжнародна організація по інвестиційним гарантіям (МАГІ). Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).

Змістовий модуль 2.

Теоретичні засади здійснення міжнародних економічних відносин

Тема 3. Міжнародна торгівля

Теорії міжнародної торгівлі. Меркантилізм. Теорія абсолютних переваг. Теорія відносних переваг. Торгівля в умовах зростаючих альтернативних витрат. Теорія Хекшера – Оліна. “ Парадокс Леонтьєва.” Теорія Рибчинського. Концепція Столпера – Самуельсона. Теорія специфічних факторів виробництва. Неотехнологічні теорії. Теорія “технологічного розриву”. Теорія “життєвого циклу товару.” Теорія подібності країн, або теорія попиту , що перетинається. Теорія конкурентних переваг М. Портера.

Міжнародна торгівля товарами. Фактори, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі. Структура міжнародної торгівлі. Експорт. Імпорт. Реекспорт. Реімпорт. Основні показники міжнародної торгівлі. Торговий баланс країни. Торговий обіг. Сальдо торгового балансу. Баланс зовнішньої торгівлі. Основні міжнародні торгові потоки. Національний ринок. Внутрішній ринок країни. Міжнародні ринки. Світовий ринок. Темпи росту світової торгівлі. Зовнішньоторговельні квоти. Світові ціни. Особливості ціноутворення на світовому рівні. Формування світових цін. Міжнародні товарні біржі. Міжнародні товарні аукціони. Міжнародні торги. Міжнародні ярмарки . Значення міжнародних бірж і аукціонів .Державне регулювання міжнародної торгівлі. Протекціонізм. Політика “ вільної торгівлі”. Митне регулювання. Нетарифне регулювання. Демпінг та антидемпінгові обмеження Торгівля послугами. Класифікація послуг. Особливості торгівлі послугами. Ринок соціальних послуг. Міжнародні угоди з торгівлі послугами. ГАТС.

Тема 4. Міжнародні інвестиції

Фактори виробництва як капітальний ресурс та форма МЕВ. Чинники, що сприяють міжнародному руху капіталів. Міжнародний рух капіталів та його інституціональна структура. Основні сектори міжнародного ринку капіталів. Місце інвестиційних потоків в переміщенні економічних ресурсів. Класифікація міжнародних інвестицій. Основні показники міжнародної інвестиційної діяльності. Кількісні, Міжнародні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Портфельні інвестиції. Міжнародна угода по торгівлі інвестиціями (ТРИМС). Абсолютні та якісні характеристики інвестиційної діяльності. Індекс транс націоналізації. Індекс фактичного положення в ввозі ПІІ. Індекс потенціалу в ввозі ПІІ.

Класична теорія міжнародних інвестицій. Теорія життєвого циклу і торгівлі Р.Вернона. Правило Л. Вальраса. Співвідношення «потреби в інвестиціях – реальне надходження».

Структура іноземного інвестування в Україні. Ступінь ризику інвесторів. Формування сприятливої інвестиційного клімату як основа залучення іноземних інвестицій в Україні.

Тема 5. Міжнародний кредит

Міжнародний рух капіталів. Форми міжнародного руху капіталу. Міжнародний кредит. Міжнародний кредит як форма між часової торгівлі. Чинники міжчасового вибору кредиту. Суб'єкти міжнародних кредитних відносин. Форми міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту. Вплив міжнародного кредиту на національний та світовий продукт. Специфіка кредитних відносин. Сучасні форми міжнародного кредиту. Структура позичкового ринку капіталу. Міжнародні фінансові центри. Зовнішній борг. Криза заборгованості. «Паризький клуб». Рєшелонування боргів. «Лондонський клуб».

Вільні економічні зони (ВЕЗ) як фінансові центри. Територіальні ВЕЗ. Виробничі ВЕЗ. Експортно – промислові ВЕЗ. Комплексні ВЕЗ. Офшорні зони. Світовий досвід розвитку ВЕЗ. Значення основних фінансових центрів для розвитку МЕВ.

Динаміка і сучасна структура заборгованості в Україні. Пріоритети в залученні іноземного кредитування. Внутрішні ресурси як основа економічного розвитку в Україні.

Тема 6. Міжнародна трудова міграція

Робоча сила як товар на міжнародному ринку факторів виробництва. Сутність, структура і чинники формування міжнародного ринку робочої сили. Історичні етапи розвитку міжнародних міграційних процесів.

Міжнародна міграція робочої сили. Види міжнародної міграції. Причини міжнародної економічної міграції. Основні напрямки міжнародної трудової міграції. Міжнародні ринки праці. Країни, що розвиваються як основні експортери робочої сили.

Вплив міграції на ринок праці. Парадокс «середнього доходу» та його пояснення. Вплив міграції на бюджет країн емігрантів і іммігрантів. Короткострокові й довгострокові наслідки міграції. Наслідки міжнародної трудової міграції для країн – імпортерів та країн експортерів робочої сили. Державне регулювання міграції. Наддержавне регулювання міграції робочої сили. Міжнародна організація труда (МОТ).

Соціоекономічні й політичні передумови посилення міграційних процесів в Україні. Ситуація на ринку праці в Україні. Економічні наслідки еміграції для України.

Тема 7. Міжнародний обмін технологіями

Теорії впливу технологій на розвиток торгівлі. Міжнародний технологічний обмін. Технології. Етапи передачі технологій. Канали передачі технологій.

Рівні суб'єктів передачі технологій Структурування країн – учаниць міжнародного обміну технологій. Значення ТНК в міжнародному науково – технологічному обміні. Міжнародна технічна допомога. Промисловий шпіонаж.

Патент. Ліцензія. Товарний знак. Промисловий зразок. Авторські права. Інтелектуальна власність. Ноу-хау. Визначення країни походження. Ліцензійна торгівля. Ліцензійні угоди. Контракти «продакшн шеринг». Контракти «на обслуговування». Маркетингові контракти. Франчайзінг. Міжнародна координація міжнародного технологічного обміну. Паризька конвенція по охороні прав промислової власності. Міжнародний союз з охорони промислової власності. Угода про пов'язані з торгівлею аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС).

Формування сучасної високотехнологічної економіки як умова успішної інтеграції України в світове господарство. Питання захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Змістовий модуль 3

Валютні ринки та платіжний баланс

Тема 8. Світова валютна система

Міжнародні валютні відносини. Національна валютна система. Світова валютна система. Регіональна валютна система Етапи розвитку світової валютної системи. Система “золотого стандарту”. Основні елементи Бреттон – Вудської валютної системи. Основні елементи Ямайської валютної системи. Спеціальні права запозичення. Екю.

Теорія загальної макроекономічної рівноваги. Теорія паритету купівельної спроможності (ПКС). Загальна теорія валютних курсів. Чинники, що визначають реальний та номінальний валютний курс. Роль ПКС, грошової маси, реального національного доходу, інфляційних очікувань, торгівельного балансу на формування валютних курсів.

Валютний ринок. Суб'єкти й об'єкти валютного ринку. Операції на валютному ринку. Валютні операції СПОТ. Форвардні валютні операції. Валютний курс. Валютна політика. Девальвація. Ревальвація. Валютна інтервенція. Валютні обмеження. Валютне регулювання. Паритет купівельної сили валют. Конвертованість валют. Вільно конвертована валюта. Частково конвертована валюта. Внутрішня конвертованість. Зовнішня конвертованість.

Інструменти валютної політики. Девальвація, ревальвація, валютний демпінг. Девізна та дисконтна валютна політика. Способи управління валютними курсами. Фінансування тимчасової нестабільності валютного курсу. Фінансування по типу валютного центру. Валютний контроль. Стратегія «чистого плавання». Постійно фіксований валютний курс.

Тема 9. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс

Баланси міжнародних розрахунків. Розрахунковий баланс. Баланс міжнародної заборгованості. Економічна територія країни. Розрахункова одиниця.

Платіжний баланс. Принципи формування. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу. Структура балансу. Основні розділи. Балансувальні статті Сальдо платіжного балансу. Державне регулювання платіжного балансу. Міжнародна практика регулювання платіжного балансу.

Теорії платіжного балансу. Теорія автоматично саморегульованого балансу. Кейнсіанські теорії регулювання платіжного балансу. Теорія внутрішньої і зовнішньої рівноваги. Інструментально – цільовий метод регулювання. Монетариські теорії регулювання.

Змістовий модуль 4

Сучасні тенденції розвитку світогосподарських зв'язків

Тема 10. Міжнародна економічна інтеграція

Економічна інтеграція. Передумови економічної інтеграції. Цілі інтеграції. Етапи інтеграції. Преференціальні торговельні угоди. Зони вільної торгівлі. Митний союз. Спільний ринок. Економічний й валютний союз. Принципи оцінки інтеграції. Статичні ефекти інтеграції. Динамічні ефекти інтеграції. Створення торгівлі. Відхилення торгівлі.

Ринкова й структурна школи інтеграції. Неокейнсіанський напрям в теорії міжнародної економічної інтеграції. Класичний федералізм та неофедералізм. Функціональний напрям, комунікаційна школа інтеграції.

Регіональні інтеграційні об'єднання. Північно – американська зона вільної торгівлі (НАФТА). Торговельний пакт МЕРКОСУР. Асоціація країн

Південно –Східної Азії (АСЕАН). Азіатсько – тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС).

Західноєвропейська інтеграція. ЄВРОСОЮЗ (ЄС). Етапи створення ЄС. Фази введення євро. Критерії конвергенції. Платіжні системи ЄС. ЕЗВР. СНГ. ГУАМ. Євразес. Центральна – європейська ініціатива (ЦЕІ). Участь України в регіональних інтеграційних об'єднаннях. Україна і ЄС: перспективи співробітництва.

Тема 11. Глобалізація та економічний розвиток

Світова економічна динаміка. Інтернаціоналізація як стимул економічного прогресу. Технологічні передумови глобалізації. Поняття глобалізації. Етапи розвитку глобальної економіки. Переваги глобалізації. Недоліки глобалізації. Зростання економічної єдності світу. Формування глобальної економіки. Агенти глобалізації. Світова економічна рівновага. Механізм регулювання світової економічної рівноваги.

Глобальні проблеми людства. Соціально – економічна сутність глобальних проблем людства. Основні риси екологічної кризи. Паливно – енергетична та сировинна проблеми. “ Європейська енергетична хартія.” Шляхи вирішення глобальних проблем людства. Економічний розвиток .Економічне зростання. Фактори економічного зростання. Моделі економічного розвитку. Модель лінійних стадій розвитку У. Ростоу. Модель структурних трансформацій. Модель зовнішньої залежності. Неокласична модель вільного ринку. Модель ендогенного зростання.

Тема 12. Міжнародна економічна діяльність України

Шляхи інтеграції України в світове господарство. Україна у міжнародному поділі праці. Експортна спеціалізація. Динаміка платіжного балансу. Торговельний баланс України. Структура міжнародної торгівлі. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Зовнішній борг України. Прямі іноземні інвестиції. ПІІ і перспективи розвитку. Перспективи створення вільних економічних зон в Україні. Умови конвертованості валюти. Участь України в міжнародних економічних організаціях. ПРООН в Україні. Перспективи вступу в ВТО. Україна і МВФ, перспективи співробітництва. Участь України в інтеграційних об'єднаннях. Курс на євро інтеграцію Україна і ЄС.

1.3. Плани лекцій

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування світового господарства

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку

1. Структура міжнародної економіки
2. Світовий ринок і світове господарство
3. Процеси інтернаціоналізації та транснаціоналізації економіки.

4. Світова економіка і сучасні проблеми економічного розвитку

Література: осн. 1, 2, 5, 6, додат. 10, 11, 12, 14, 20.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності

1. Середовище як чинник розвитку міжнародних економічних відносин.
2. Соціокультурна складова міжнародних економічних відносин.
3. Правові, політичні та економічні чинники міжнародного економічного середовища.
4. Типологія країн світу та особливості їх МЕВ

Література: осн. 1, 3, 5, 6, додат. 8, 11, 15, 18.

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади здійснення міжнародних економічних відносин

Тема 3. Міжнародна торгівля

1. Меркантилізм як основа протекціонізму
2. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
3. Альтернативні теорії розвитку міжнародної торгівлі
4. Суть, структура та показники міжнародної торгівлі.
5. Зовнішньо –торгівельна політика та її регулювання
6. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі.

Література: осн. 1, 2, 3, 4, додат. 2, 3, 5, 7, 10, 12, 15, 19, 20.

Тема 4. Міжнародні інвестиції

1. Сутність та причини міжнародного руху капіталу.
2. Форми та показники міжнародного руху капіталів.
3. Особливості сучасного міжнародного руху капіталів.

Література: осн. 1, 3, 4, 5, 6, додат. 4, 6, 10, 12, 14.

Тема 5. Міжнародний кредит

1. Сутність і форми міжнародного кредиту.
2. Міжчасові виробничі можливості та торгівля.
3. Економічні наслідки міжнародного кредитування.
4. Інституціональна структура міжнародного кредитування.

Література: осн. 1, 3, 4, 5, 6, додат. 10, 11, 14, 18.

Тема 6. Міжнародна трудова міграція

1. Сутність, причини та сучасні риси міжнародної трудової міграції
2. Основні світові ринки та експортери робочої сили
3. Міжнародне регулювання міграції робочої сили

Література: осн. 1, 5, 6, додат. 8, 10, 14, 18.

Тема 7. Міжнародний обмін технологіями

1. Сутність і об'єктивна обумовленість міжнародного руху технологій
2. Міжнародне технічне сприяння
3. Державне регулювання передачі технологій.

Література: осн. 1, 2, 4, 6, додат. 10, 12, 14, 15.

Змістовий модуль 3. Валютні ринки та платіжний баланс

Тема 8. Світова валютна система

1. Поняття, основні елементи та види міжнародної валютно – фінансової системи.
2. Етапи еволюції світової валютної системи
3. Міжнародні валютні ринки
4. Основні ознаки та принципи функціонування валют.

Література: осн. 1, 2, 4, 6, додат. 9, 10, 14, 16, 20.

Тема 9. Міжнародні розрахунки та платіжний баланс

1. Види балансів міжнародних розрахунків
2. Основні поняття та структура платіжного балансу.
3. Теорії регулювання платіжного балансу

Література: осн. 1, 2, 4, 5, 6, додат. 9, 10, 14, 15.

Змістовий модуль 4. Сучасні тенденції розвитку світогосподарських зв'язків.

Тема 10. Міжнародна економічна інтеграція

1. Сутність і головні передумови міжнародної економічної інтеграції.
2. Етапи розвитку інтеграційних процесів.
3. Сучасні інтеграційні угруповання.

Література: осн. 1, 3, 6, додат. 8, 10, 13, 14, 15, 17, 20.

Тема 11. Глобалізація та економічний розвиток

1. Сутність та особливості розвитку процесів глобалізації
2. Фактори економічного розвитку у міжнародному контексті
3. Україна в глобальному світі.

Література: осн. 1, 3, 6, додат. 10, 11, 12, 14, 18.

Тема 12. Міжнародна економічна діяльність України

1. Шляхи інтеграції України в світове господарство
2. Участь України в міжнародних економічних відносинах
3. Україна в процесах міжнародної економічної інтеграції

Література: осн. 16, додат. 1, 2, 3, 10, 12, 14, 18.

2. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів спрямована на поглиблення вивчення курсу “Міжнародна економіка”. Запропоновані завдання надають студентам можливість закріпити теоретичний матеріал, розглянути окремі питання курсу більш детально, провести самоконтроль знань.

Завдання для самостійної роботи складаються з :

- тем рефератів, які є альтернативою теоретичних питань контрольної роботи. Проблеми, що розглядаються при виконанні реферативних робіт, спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, вміння висловлювати власні міркування на основі засвоєного матеріалу і оцінювати нові факти.

- тестових завдань, які містять три частини:
  - у першій студенту необхідно дати визначення запропонованих понять;
  - у другій необхідно визначити поняття, що характеризують запропоновані визначення;
  - у третій із запропонованих варіантів відповідей треба обрати декілька відповідей (3-4 відповіді);

2.1 Теми рефератів

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку

- Міжнародна економіка як об'єкт дослідження та наукова дисципліна
- Галузева структура світового господарства.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності

- Ресурсний потенціал світової економіки.
- Цивілізаційні особливості соціо – культурних особливостей моделей світу: спільне та особливе.
- Україна в сучасному світовому середовищі.

Тема 3. Міжнародна торгівля

- Класичні теорії міжнародної торгівлі та негативні наслідки лібералізації зовнішньої торгівлі для країн, що розвиваються.
- Альтернативні теорії розвитку міжнародної торгівлі у формуванні політики зовнішньої торгівлі України
- Світовий ринок послуг й місце України в ньому.
- Зовнішнь – торговельна політика: принципи формування.
- Міжнародна торгівля як чинник розвитку.

Тема 4. Міжнародні інвестиції

- Міжнародний ринок інвестицій: сучасний стан й перспективи розвитку.
- Міжнародна мобільність чинників виробництва та її форми.
- Розвиток міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

Тема 5. Міжнародний кредит

- Міжнародний кредит та його значення для розвитку світового господарства.
- Міжчасова торгівля як передумова міжнародного кредитування.
- Світова криза заборгованості та її наслідки для країн, що розвиваються.

Тема 6. Міжнародна трудова міграція

- Сучасний ринок праці та його особливості.
- Економічні наслідки трудової міграції.
- Україна у міжнародному обміні робочої сили

Тема 7. Міжнародний обмін технологіями

- Міжнародний ринок технологій та його значення для України.
- Міжнародне виробництво та його значення на сучасному етапі.
- Міждержавне регулювання передачі технологій та захист прав у міжнародному науково – технічному обміні.

Тема 8. Світова валютна система

- ❑ Світова валютна система: історія та перспективи розвитку.
- ❑ Теорії валютного курсу.
- ❑ Валютна політика та її особливості в сучасній Україні.

Тема 9. Міжнародні розрахунки та платіжний баланс

- ❑ Баланси міжнародних розрахунків як індикатор економічного розвитку.
- ❑ Стан платіжного балансу України.

Тема 10. Міжнародна економічна інтеграція

- ❑ Теорії регіональної інтеграції.
- ❑ Інтеграція України у світовий економічний простір.
- ❑ Сучасні інтеграційні угруповання світу: історія, сучасність, перспективи.

Тема 11. Глобалізація та економічний розвиток

- ❑ Теорії міжнародного економічного розвитку та їх значення у формуванні концепції інтеграції України у світове середовище.
- ❑ Фактори економічного розвитку в контексті інтеграції України у світове середовище.
- ❑ Сучасні проблеми економічного розвитку.

Тема 12. Міжнародна економічна діяльність України

- ❑ Місце України у світовому співтоваристві.
- ❑ Вплив процесів глобалізації на розвиток економіки України на сучасному етапі.
- ❑ Структура пріоритетів зовнішньоекономічної політики України.

2.2. Тестові завдання з курсу

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку

Дайте визначення таких понять:

Глобалізація.

Економічне зростання.

Економічний розвиток.

Інтернаціоналізація.

Інтернаціоналізація економічного розвитку.

Міжнародна економіка.

Міжнародна інтеграція.

Міжнародна конвергенція.

Міжнародні економічні відносини (світогосподарські зв'язки).

Міжнародний поділ праці.

Стійкий розвиток.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- ❑ Збільшення можливостей і значення у розвитку економіки поступового виходу виробництва за кордони окремої країни й

утворення відповідних форм виробництва у межах світового господарства.

- Спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів і послуг у межах світової системи господарювання.
- Стійкий процес екстенсивного зростання виробничих можливостей економіки й збільшення національного доходу держави.
- Максимізація чистих вигод економічного розвитку за умови збереження природних ресурсів, їх використання з інтенсивністю, що не перевищує регенеративної удатності природи;
- Послідовна тенденція до зменшення використання завдяки технічному прогресу непоновлюваних ресурсів,
- Процес перетворення світового господарства на єдиний ринок товарів, послуг, робочої сили й капіталу.
- Процес поліпшення у результаті інтенсифікації використання економічних ресурсів якості життя всього населення країни.
- Економічні відносини між резидентами й нерезидентами (юридичними й фізичними економічними суб'єктами) різних країн;
- Активізація участі країни у світовому господарстві.
- Тенденція до формування єдиного, взаємозалежного, більш розвинутого й соціально справедливого світу, що забезпечує зближення рівнів розвитку різних країн.
- Сукупність суб'єктів світогосподарської системи у їх зв'язках і взаєминах; розділ економічної теорії, що вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства в цілому у умовах глобалізації, а також закономірності переміщення між окремими країнами товарів і послуг, факторів виробництва.
- Утворення міжнародних інтеграційних об'єднань на рівні національних економік або окремих економічних суб'єктів з метою підвищення ефективності їх господарської діяльності;
- Процес зближення і взаємного пристосування національних господарських систем, в основі якого - економічний Інтерес самостійних суб'єктів господарювання, міжнародний поділ праці, процеси інтернаціоналізації світової економіки.

Оберіть правильну відповідь:

1. До завдань міжнародної економіки як теоретичної дисципліни належить дослідження (4 напрямки):

- А) закономірностей функціонування й розвитку у міжнародному масштабі ринкової системи організації господарського життя;
- Б) закономірностей формування сукупного попиту та сукупної пропозиції на окремі товари й послуги;
- В) інструментів аналізу і програмування відкритої національної економіки, особливо її реального, бюджетного, грошового й зовнішнього секторів, в умовах їх взаємодії з економікою інших країн;

Г) тенденцій розвитку міжнародних фінансових ринків і фінансових механізмів, що обслуговують функціонування міжнародної економіки;

Д) інституціональної структури регулювання міжнародної економіки, принципів її формування, тенденцій розвитку й шляхів удосконалення.

2. Перспектива зайняти незалежне місце в ієрархічній структурі світової економіки пов'язана з:

А) загарбницькими війнами;

Б) військово-політичними переворотами;

В) товарно-грошовими відносинами;

Г) соціально-економічними реформами;

Д) підключенням до індустріального типу розвитку.

3. Які з перерахованих факторів належать до ознак постіндустріального суспільства за Д. Белом (4 фактори):

А) перехід економіки від виробництва товарів до виробництва послуг;

Б) домінування серед зайнятих професійних фахівців і техніків;

В) провідна роль теоретичного знання;

Г) дематеріалізація мотивації праці;

Д) пріоритет масового виробництва.

4. До об'єктів дослідження «Міжнародної економіки» відносять (4 об'єкти):

А) міжнародне економічне середовище;

Б) суб'єкти міжнародної економічної діяльності;

В) закономірності формуванні попиту та пропозиції на окремих ринках;

Г) міжнародні економічні відносини;

Д) тенденції розвитку міжнародної економіки.

5. Процес інтернаціоналізації знаменує:

А) спеціалізацію окремих країн на виробництві певних товарів і послуг у межах світової системи господарювання;

Б) тенденцію до формування єдиного, взаємозалежного, більш розвиненого й соціально справедливого світу, що забезпечує зближення рівнів розвитку різних країн;

В) активізацію участі країни у світовому господарстві;

Г) утворення міжнародних інтеграційних об'єднань на рівні національних економік або окремих економічних суб'єктів із метою підвищення ефективності їх господарської діяльності;

Д) перетворення світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, робочої сили й капіталу на засадах подолання перепон, що існують між економіками окремих країн.

6. Фактором, що визначає особливості сучасного етапу розвитку міжнародної ринкової системи, є:

А) попит;

Б) пропозиція;

В) конкурентоздатність;

Г) науково-технічний прогрес;

Д) транс націоналізація економіки.

7. *Критеріями виділення стадій у теорії стадій зростання У, Ростоу є (4 критерії):*

- А) рівень розвитку техніки;
- Б) галузева структура господарства;
- В) частина виробничого нагромадження національному доходу;
- Г) національна незалежність;
- Д) структура споживання.

8. *Джерелом зростання позитивного сальдо міжнародних торгових операцій може бути (4 фактори):*

- А) стимулювання експорту;
- Б) стримування, заміщення імпорту,;
- В) регулювання курсу національної валюти;
- Г) розрахунки за іноземними кредитами;
- Д) управління внутрішнім попитом.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Україна повинна зосередити увагу на інтеграційній взаємодії з країнами ЄС і не розпорошувати зусилля на розширення економічних взаємовідносин з країнами інших регіонів.
- Зростання економічної єдності світу має на увазі управління господарським процесом з єдиного центра.
- Подолання бідності й відсталості є проблемою самих країн, що розвиваються, а у промислово розвинутих країнах немає необхідності приділяти увагу проблемі їх подолання.
- Стійкий розвиток має на меті більш ефективне використання невідновлюваних природних ресурсів з метою їх збереження для прийдешніх поколінь.

Тема 2. Середовище міжнародної економічної діяльності

Дайте визначення таких понять:

Коммунальність

Міжнародне економічне середовище

Політична система

Правове середовище

Субсидіарність

Некоммунальність

Економічне середовище

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Сукупність правових норм, що регулюють внутрішньодержавні й міжнародні відносини економічних суб'єктів.
- Сукупність зовнішніх умов, що зумовлюють напрямки й форми розвитку відтворювальної активності людини, ділового життя.
- Соціальний вираз властивостей природно-технологічного

середовища, що характеризується можливістю його використання у господарському процесі переважно як єдиної нероздільної системи, частини якої не можуть бути уособленні без погрози його розпаду.

- Сукупність соціальних інститутів, що інтегрують суспільство в єдине ціле.
- Сукупність географічних, природно-кліматичних, соціокультурних, ідеологічних, правових, політичних, економічних факторів, що визначають напрямки розвитку й особливості міжнародних економічних відносин.
- Соціальне вираження властивостей природно-технологічного середовища, що характеризується можливістю технологічного відокремлення його найважливіших елементів, самостійного функціонування і приватного використання.

Оберіть правильну відповідь:

1. До факторів географічного розташування належать (4 фактори):

- А) близькість розташування потенційних партнерів і наявність зручних транспортних шляхів;
- Б) можливість потенційної загрози від сусідів;
- В) наявність природних ресурсів;
- Г) культурний потенціал;
- Д) кліматичні умови.

2. У концепції цивілізаційного розвитку А. Тойнбі до факторів, що визначають особливості системи господарювання, відносяться (4 фактори):

- А) специфіка географічного, природного і соціального середовища;
- Б) поєднання викликів зовнішнього середовища й можливостей відповіді на них;
- В) стимули природного середовища, «безплідних країн» і « нової землі »;
- Г) стимули ударів, тисків і обмежень;
- Д) суспільні властивості матеріально-технологічного середовища.

3. Критеріями розмежування між основними формами культурної ментальності у концепції П. Сорокіна є (4 критерія):

- А) співвіднесеність їх з ядром або периферією світсистеми;
- Б) матеріальна або духовна природа сприйманої реальності;
- В) характер цілей і потреб, що задовольняються;
- Г) ступінь задоволення цілей і потреб;
- Д) способи задоволення потреб.

4. Характерною рисою ідеаціональної культури є (4 ознаки):

- А) байдуже відношення до діяльності, спрямованої на нагромадження багатства й поліпшення умов життя;
- Б) пріоритет чуттєвості, емпірики, матеріального;
- В) у задоволенні потреб ключову роль відіграє самовдосконалення;
- Г) пізнання, спрямоване на духовні, нематеріальні, психологічні явища;
- Д) пріоритет неминуючих цінностей, принцип жертвності.

5. Характерною рисою чуттєвої культури є (4 риси):

- А) екстравертний характер активності;
- Б) прагнення до максимального задоволення різноманітних цілей;
- В) ґрунтування істини на внутрішньому досвіді;
- Г) задоволення потреб через зміну навколишнього середовища;
- Д) розвиток точних наук.

Оберіть вірну відповідь

1. До факторів, що визначають особливість інституціональної матриці за С. Кирдіною, відносяться (4 фактори):

- А) суспільні властивості матеріально-технічного середовища;
- Б) релігійні вірування;
- В) ідеологічні інститути;
- Г) інститути політичної системи;
- Д) тип економічної системи.

2. Класифікація міжнародних економічних організацій включає (4 типи):

- А) глобальні універсальні організації;
- Б) інтеграційні союзи;
- В) регіональні й міжрегіональні організації;
- Г) міжнародні спеціалізовані організації;
- Д) міжнародні напівформальні організації.

3. За рівнем економічного розвитку виділяють країни:

- А) розвинуті;
- Б) слабкорозвинені;
- В) з перехідною економікою;
- Г) що розвиваються;
- Д) з середнім рівнем розвитку

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Природне право, на відміну від цивільного, ґрунтується на співвіднесенні юридичних фактів з законом.
- Узагальненим показником рівня та якості життя є індекс людського розвитку, який вбирає в себе індекс тривалості життя, охоплення населення освітою і рівень життя.
- Економічні системи класифікуються за ступенем втручання держави у господарські процеси, характером розподілу й контролю над ресурсами, формами власності.
- Синтез політичних і економічних аспектів середовища господарювання дозволяє виділити світські, релігійні, тоталітарні, авторитарні, демократичні, соціал-демократичні, економічні системи.

Змістовий модуль 2

Тема 3. Міжнародна торгівля

Дайте визначення таких понять:

Міжнародна торгівля.

Мито.

Тарифна квота.

Теорія абсолютних переваг.

Теорія конкурентних переваг.

Теорія відносної забезпеченості факторами виробництва.

Теорія порівняльних переваг у зовнішній торгівлі.

Товар.

Послуга.

Фактороінтенсивність.

Факторонасиченість.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Економічна теорія, що рекомендує країні імпортувати товари, витрати на виробництво яких вищі, ніж в інших країнах та експортувати ті товари, витрати на виробництво яких нижчі.
- Економічна теорія, висунута Д. Рікардо, рекомендує країні імпортувати ті товари, витрати на виробництво яких вищі, ніж у експортованого товару, тобто за якими немає порівняльних переваг.
- Вид діяльності, у процесі якої відбувається зміна характеристик (якісних, територіальних) одержувача або вже наявного продукту.
- Блага, надані не у вигляді речей, а у формі діяльності.
- Економічна теорія, висунута М. Портером, яка констатує, щоміжнародна конкурентоздатність галузей національної економіки залежить від характеристик національного економічного макросередовища.
- Сфера міжнародних товарно грошових відносин, специфічна форма обміну продуктами праці (товарами й послугами) між продавцями й покупцями різних країн.
- Показник, що визначає співвідношення витрат факторів виробництва на виробництво певного товару.
- Економічна теорія, висунута Е. Хекшером і Б. ОлІном, яка стверджує, що країна експортує товари, випуск яких базується на чинниках виробництва, якими дана країна забезпечена в достатку, і імпортує ті товари, чинниками для випуску яких вона забезпечена гірше.
- Обов'язковий внесок, стягнутий при імпорті або експорті товару, який є необхідною умовою дозволу на переміщення товару через державний кордон.
- Показник, що визначає відносну забезпеченість країни чинниками виробництва. Визначається або через відносні цін кожного з

чинників виробництва, або через їх абсолютні розміри.

- Продукт виробничо-економічної діяльності, що має матеріально-речовинну форму і є об'єктом купівлі-продажу в ринковій економіці.
- Різновид змінних митних платежів, ставки яких залежать від обсягу імпорту або експорту, обсяг, що перевищує визначену квоту обкладається за вищою ставкою митного тарифу.

Оберіть правильну відповідь:

1. *До факторів, що зумовлюють значення міжнародної торгівлі належать (4 фактори):*

- А) розширення ринків збуту підвищує дохід від виробничої діяльності;
- Б) впливає на національне виробництво, стимулюючи його конкурентоздатність, рівень витрат, критерії ефективності;
- В) є рушієм НТР;
- Г) забезпечує посилення конкурентних позицій національних виробників;
- Д) сприяє зростанню рівня життя у країні.

2. *Яка з перелічених характеристик належить до специфічних особливостей міжнародної торгівлі (4 характеристики):*

- А) наявність різних валют;
- Б) безумовне державне втручання й контроль;
- В) має товарно-грошовий характер;
- Г) має багаторівневу структуру;
- Д) глобальний характер конкурентної боротьби та безліч цін.

3. *Прихильники меркантилістської теорії стверджували:*

- А) міжнародна теорія вигідна всім її учасникам;
- Б) усе, що необхідно у господарському житті, країна має прагнути виробляти самостійно;
- В) країни експортують ті товари, випуск яких базується на надлишкових факторах;
- Г) конкурентні переваги залежать від економічного макросередовища;
- Д) усі перераховані відповіді неправильні.

4. *Причина зростання частки торгівлі готовими товарами між певними країнами полягає у тому, що в цих країнах є аналогічні сегменти ринку у результаті близькості рівнів доходів споживачів, культурної спорідненості, історичних зв'язків стверджує теорія:*

- А) порівняльних переваг;
- Б) абсолютних переваг;
- В) подібності країн;
- Г) співвідношення факторів виробництва;
- Д) ефекту від масштабу.

5. *До факторів, що визначають конкурентні переваги країни у теорії М. Портера, відносять (4 фактори):*

- А) виробничі фактори;
- Б) рівень розвитку суміжних і подібних галузей;

- В) наявність в інших країнах ідентичних сегментів ринку;
- Г) рівень розвитку конкуренції й менеджменту;
- Д) економічну політику держави.

6. Прихильники якої теорії не залишають місця в міжнародній торгівлі країнам, що поступаються іншим країнам в ефективності використання ресурсів:

- А) меркантилістської; .;
- Б) теорії абсолютних переваг;
- В) теорії порівняльних переваг;
- Г) теорії ефекту від масштабу;
- Д) теорії подібності країн.

7. В імпорті України переважає:

- А) продукція електронної промисловості;
- Б) хімічна продукція;
- В) продукція точного машинобудування;
- Г) енергоносії;
- Д) продукція легкої промисловості.

8. В експорті України переважає:

- А) продукція машинобудування;
- Б) надання транзитних послуг;
- В) продукція сільського господарства;
- Г) надання туристичних послуг;
- Д) продукція металургійної промисловості.

Правильно (П) / Неправильно (Н)

- ☐ Автором теорії конкурентних переваг є А. Сміт,
- ☐ Автором теорії порівняльних переваг є В. Леонтьєв.
- ☐ У торгівлі з країнами далекого зарубіжжя Україна має позитивний баланс.
- ☐ Україна має позитивний баланс торгівлі з країнами СНД.

Тема 4. Міжнародні інвестиції

Дайте визначення такого поняття:

Варрант.

Багатонаціональна корпорація.

Боргові цінні папери.

Інструменти грошового ринку.

Країна базування.

Країна приймаюча.

Міжнародна корпорація.

Міжнародні інвестиції.

Правило Вальраса.

Прямі закордонні інвестиції (ПЗІ).

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Документ, що встановлює відносини позики між власником документа та його емітентом (облігації, прості векселі, боргові розписки).
- Довгострокові вкладення іноземного капіталу у підприємства різних галузей, підприємницькі й інноваційні проекти, соціально-економічні програми.
- Країна, у якій розташовується головний підрозділ міжнародної корпорації.
- Право продати або купити цінні папери або товар за фіксованою ціною на певну дату у майбутньому.
- Вартість імпорту країни дорівнює сумі вартості експорту і чистого закордонного продажу активів і відсотків за ними.
- Право придбати у емітента на пільгових умовах певну кількість акцій протягом визначеного періоду.
- Об'єднання підприємств, що складається з головної компанії та закордонних філій.
- Стандартний короткочасний контракт на купівлю або продаж цінних паперів або товарів за певною ціною та на визначену дату у майбутньому
- Країна, в якій міжнародна корпорація має дочірні, асоційовані компанії або філії, створені на основі прямих інвестицій.

Оберіть правильну відповідь:

1. До мотивів міжнародного інвестування відноситься (4 фактори):

- А) зростання ефективності за рахунок розташування підприємства у місці, де фактори виробництва дешевше;
- Б) розміщення виробництва біля джерел сировини;
- В) розміщення виробництв поблизу ринків збуту;
- Г) географічна диверсифікованість;
- Д) усунення недоліків ринків.

2. Що перешкоджає розвитку міжнародних інвестицій:

- А) можливість скорочення ризиків шляхом географічної диверсифікації виробництва;
- Б) зростання залежності від зовнішніх інвесторів;
- В) можливість використання недоліків ринку;
- Г) можливість підвищення ефективності виробничо-збутової діяльності;
- Д) можливість посилення зовнішнього впливу на соціально-економічний розвиток країн, що розвиваються.

3. Який з перерахованих етапів теорії життєвого циклу торгівлі й інвестицій Р. Вернона (другий після згадування) є надлишковим:

- А) розробка й впровадження нових товарів на національному ринку;
- Б) поширення нових товарів в інших промислово розвинених країнах;
- В) продовження фази росту за рахунок експорту;
- Г) ПЗІ у виробництво у країни активного збуту;

Д) переміщення виробництва у країни, що розвиваються.

4. *Експорт інвестицій стимулюють (4 фактори):*

- А) технологічне лідерство;
- Б) переваги у кваліфікації робочої сили;
- В) економія від масштабу;
- Г) переваги у рекламі;
- Д) потреба в капіталі.

5. *Позитивні наслідки прямих закордонних інвестицій для країн, що розвиваються (4 фактори):*

- А) технологічна залежність;
- Б) зростання зайнятості й рівня життя населення;
- В) активізація використання національних ресурсів;
- Г) удосконалення технологій і поліпшення платіжного балансу за рахунок заміщення імпорту;
- Д) активізація участі у міжнародному поділі праці.

6. *Випереджаючому зростанню ПЗІ сприяє (4 фактори):*

- А) інтеграція виробництва, зростання обсягу «міжнародної продукції»;
- Б) зростання значення ТНК;
- В) прагнення країн, що розвиваються, зберегти економічну незалежність;
- Г) пошук країнами, що розвиваються, і країнами з перехідною економікою шляхів подолання кризового стану економіки;
- Д) прагнення промислово розвинених країн винести екологічно шкідливе виробництво за свої межі.

7. *Інвестиційний клімат, як фактор ПЗІ включає (4 фактори):*

- А) відношення до ПЗІ;
- Б) політичну стабільність;
- В) стабільність валюти та регулювання валютних курсів;
- Г) низьку вартість праці;
- Д) структуру податків.

8. *Зростання ПЗІ в Україну гальмують (4 фактори):*

- А) недолік внутрішніх інвестиційних ресурсів;
- Б) часта зміна законодавства про іноземні інвестиції;
- В) відсутність надійних гарантій від некомерційних ризиків;
- Г) низька купівельна спроможність населення;
- Д) недостатній рівень розвитку інфраструктури економіки.

Правильно (П) /Неправильно (Н);

- Міжнародні портфельні інвестиції поділяються на інвестиції в акціонерні цінні папери, боргові цінні папери, інструменти грошового ринку, фінансові деривати.
- До прямих закордонних інвестицій відносять вкладення власного капіталу, реінвестування прибутку, внутрішньокорпоративні перекази капіталу, депозитні сертифікати, передачу нових технологій, знань і навичок переважно вкладаються у галузі, де капітал швидко обертається. Саме такими і є галузі, пріоритетні для

української економіки.

- зростання інвестицій в Україну зумовлюється затяжною трансформаційною кризою, характером і наслідками приватизації, низькою купівельною спроможністю населення, недостатнім розвитку інфраструктури економіки.

Тема 5. Міжнародний кредит

Дайте визначення такого поняття:

Валютний кредит.

Компенсаційний кредит.

Кредитна блокада.

Міжчасова торгівля.

Зв'язані кредити.

Товарний кредит.

Факторинг.

Форфейтинг.

Експортний кредит.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Особлива форма міжнародних економічних операцій, рух позичкового капіталу між суб'єктами міжнародних економічних відносин.
- Кредитування у формі надання в оренду устаткування і засобів пересування терміном на 5- 15 років.
- Взаємний кредит, наданий фірмами різних країн одна одній у національній валюті на адекватні суми.
- Посилене кредитне стимулювання експорту конкуруючих товарів у певній країні.
- Один з видів експортної блокади, що полягає у відмові надання кредиту.
- Кредит, наданий у національній валюті країни – кредитора.

Оберіть правильну відповідь:

1. *Найбільшими чистими кредиторами на світовому ринку капіталів є :*

- А) Японія;
- Б) Німеччина;
- В) Швейцарія;
- Г) США;
- Д) Канада.

2. *Найбільшими чистими кредиторами на світовому ринку капіталів є :*

- А) Японія;
- Б) Німеччина;
- В) Швейцарія;
- Г) США;
- Д) Канада.

3. До позитивних результатів трудової міграції включають (4 фактори):

- А) скорочення безробіття;
- Б) можливість істотного поліпшення платіжного балансу країни за рахунок переказів частини заробітку на батьківщину;
- В) «витік мізків» за кордон;
- Г) набуття навичок роботи в сучасній економіці, зростання професійного й культурного рівня;
- Д) зростання соціального потенціалу міжнародного співробітництва.

4. На вибір міжчасових пріоритетів національного споживання впливають (4 фактори):

- А) ресурсозабезпеченість;
- Б) рівень розвитку економіки;
- В) фаза економічного циклу;
- Г) національні традиції;
- Д) розвиток фінансової інфраструктури.

5. До основних суб'єктів міжнародного ринку кредитів не відносяться :

- А) транснаціональні банки і корпорації;
- Б) національні товаровиробники;
- В) фондові біржи;
- Г) держави;
- Д) міжнародні і регіональні організації.

6. найбільшу частку міжнародної заборгованості України становлять::

- А) комерційні позики;
- Б) позики інших країн;
- В) позики приватних осіб;
- Г) позики, що були видані міжнародними організаціями;
- Д) міжнародні трансфери.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- ☐ Використання зовнішнього капіталу здатне забезпечити незалежність країни від зовнішніх несприятливих обставин.
- ☐ Основну роль у економічному розвитку країни відіграє не зовнішнє фінансування, а внутрішні ресурси і зважена економічна політика.

Тема 6. Міжнародна трудова міграція

Дайте визначення такого поняття:

Еміграція.

Імміграція.

Міжнародна організація з прав мігрантів

Міжнародна організація праці (МОП).

Нелегальна міграція.

Постійна міграція.

Робоча сила.

Тимчасова міграція.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Спеціалізована міжнародна організація, що сприяє вирішенню проблем забезпечення зайнятості, зростанню рівня життя, охорони здоров'я трудящих, їх співробітництва з підприємцями.
- Переїзд в іншу країну на постійне проживання.
- Міграція робочої сили в обхід відповідного національного законодавства і міжнародних домовленостей.
- В'їзд робочої сили у приймаючу країну.
- Здатність людей до праці, сукупність фізичних і духовних якостей людини, що використовуються у процесі виробництва необхідних засобів існування.
- Виїзд робочої сили з однієї країни до іншої.
- Міграція, що передбачає повернення мігранта на батьківщину після певного терміну перебування у приймаючій країні. Має ротаційний характер.
- Міжнародна інституція, яка організує й координує трудову міграцію з урахуванням потреб країн, сприяє переміщенню кваліфікованих кадрів і організує міграцію біженців і вимушених переселенців.

Оберіть правильну відповідь:

1. Основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили (4 етапи):

- А) з найдавніших часів;
- Б) після промислової революції в Європі, в останній третині XVIII - середині XIX ст.;
- В) з 80-х років XIX ст. - до початку Першої світової війни;
- Г) період між двома світовими війнами;
- Д) після Другої світової війни.

2. Основні центри міграції робочої сили (4 центри):

- А) північно- і південноамериканський регіони;
- Б) країни АТР;
- В) західноєвропейський ринок;
- Г) Південно-Західна й Західна Азія;
- Д) країни Африки.

3. До позитивних результатів трудової міграції включають (4 фактори):

- А) скорочення безробіття;
- Б) можливість істотного поліпшення платіжного балансу країни за рахунок переказів частини заробітку на батьківщину;
- В) «витік мізків» за кордон;
- Г) набуття навичок роботи у сучасній економіці, зростання професійного й культурного рівня;
- Д) зростання соціального потенціалу міжнародного співробітництва.

4. Основні сегменти сучасного міжнародного ринку праці (4 сегменти):

- А) висококваліфіковані кадри з промислово розвинених країн і країн із середнім рівнем розвитку;
- Б) науковці, фахівці у сфері сучасних технологій;

- В) нелегальна робоча сила;
  - Г) транснаціональна робоча сила;
  - Д) частково зайняті й зайняті неповний робочий день.
5. *Наслідки імміграції для приймаючої країни (4 напрямки):*
- А) середній дохід у країні зростає;
  - Б) розвивається інфраструктура і зростає платоспроможний попит;
  - В) розширюється база оподатковування;
  - Г) навантаження на соціальну систему скорочується;
  - Д) розвиток економіки кредитується за рахунок перерахувань іммігрантів на батьківщину.
6. *Передумови посилення міграційних процесів в Україні (4 фактори):*
- А) структурна перебудова економіки і пов'язане з нею зростання безробіття;
  - Б) нерівномірне розміщення виробничих сил;
  - В) ускладнення процедури переміщення через кордони навколишніх держав;
  - Г) умовні бар'єри на європейському ринку праці, ускладнення процедури переміщення через кордони навколишніх держав; .
  - Д) демократизація й зростання міжнародних зв'язків.
7. *Стимулює зростання трудової міграції в Україні (4 фактори):*
- А) велика різниця у рівні життя й оплати праці в Україні и країнах Заходу;
  - Б) розширення ринку праці й зростання зайнятості;
  - В) відсутність перспектив професійного зростання;
  - Г) економічна нестабільність і невизначеність шляхів виходу з кризи;
  - Д) глобалізація світового ринку праці.
8. *Сприятливі потенційні економічні наслідки міграції для України (4 фактора):*
- А) зниження рівня безробіття й напруженості у суспільстві;
  - Б) поповнення валютних резервів країни за рахунок емігрантів;
  - В) надходження у країну нових технологій, професійного досвіду;
  - Г) прискорення інтеграції у світову економічну систему;
  - Д) перерозподіл податкового тягаря між країнами.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Особливості другого етапу міграції робочої сили, пов'язані з економічною кризою 1929 - 1933 рр. і виключенням СРСР з числа країн - джерел еміграції.
- Неекономічні наслідки міграції, пов'язані з прискореним зростанням населення, підвищенням освітнього й культурного рівня, можливими соціальними тертями.
- Імміграція означає падіння цін у приймаючій країні і їх зростання у країні еміграції.
- Якщо на початку 90-х років основним фактором міграції в Україні був етнічний чинник, то у поточний період пріоритет набуває економічний.

Тема 7. Міжнародний обмін технологіями

Дайте визначення наступним поняттям

Ноу-хау.

Копірайт.

Ліцензія.

Міжнародна технічна допомога.

Міжнародні консорціум.

Світова організація інтелектуальної власності.

Загальне фінансування.

Патент.

Патентна угода.

Промислове шпигунство.

Технологічні гранти.

Технологія.

Товарна марка.

Франчайзинг.

Яке поняття характеризує наступне визначення:

- Міжнародна угода про спільну виробничу, науково-технічну або збутову діяльність, що створює умови для об'єднання наукового й виробничого потенціалу підприємств різних країн за збереження їх самостійності.
- Покриття частини витрат країни-одержувача з реалізації спільних проектів, здійснюваних у рамках програм технічної допомоги.
- Свідчення на право власності автора інновації, що підтверджу її новизну, виключне право власника на її використання.
- Використання для збуту товарів торговельної марки їх первісного розроблювана й виробника зі збереженням за ним прав власності на технологію виготовлення й права контролю її до тримання.
- Сукупність засобів, процесів, операцій, методів, за допомогою яких використовувані у виробництві ресурси перетворюються на кінцеві продукти; охоплює машини, механізми, інструменти, норми поведінки, звички й знання.
- Система поточного та підсумкового контролю знань
- Узагальнюючий термін, що визначає різноманітні секрети виробництва, технічні, економічні, фінансові, адміністративні дані, використання яких надає комерційні переваги особі або фірмі, що володіє ними.
- Міжнародна організація, що займається проблемами організації використання й захисту інтелектуальної власності.
- Символічне позначення, що відрізняє виробника товарів і послуг, і використовується для позначення продукції, що він виробляє.
- Несанкціоноване отримання, використання або зміна інформації, що представляє комерційну цінність.
- Міжнародна безкоштовна передача технологій та устаткування,

консалтинг, підготовка національних кадрів.

- Ексклюзивне право автора науково-технічного, літературного, відео- або аудіотвору на його розмноження, поширення, показ, відтворення та застосування.
- Дозвіл на використання патенту, незапатентованих знань, досвіду і технологій на обговорених умовах, надане власником покупцеві.
- Добровільна передача досягнень сучасної технології розвинутими державами країнам, що розвиваються, на безповоротній основі.
- Міжнародна комерційна угода з передачі прав на використання інновації, що охороняється *патентом*.

Оберіть правильну відповідь:

1. До інституціональних елементів світового ринку технологій відносять (4 елементи):

- А) технологічні нововведення;
- Б) міжнародні товарні біржі;
- В) економічні суб'єкти, що володіють та купують технології;
- Г) форми правового захисту нових технологій (патенти, ліцензії, копірайт);
- Д) форми передачі технологій на світовому ринку.

2. До напрямків, що забезпечують міжнародну передачу технологій, належать:

- А) міжнародна торгівля;
- Б) прямих закордонних інвестицій (ПЗІ);
- В) портфельні інвестиції біржі;
- Г) транснаціональна діяльність ТНК;
- Д) міжнародна міграція робочої сили.

3. На мезорівні роль суб'єктів міжнародного обміну технологіями виконують:

- А) венчурні підприємства, бізнес-центри, інноватори-індивідуали, наукові організації й університети;
- Б) загальнонаціональні НВО, науково-технічні інноваційні комплекси (хайтек зони, технопарки), ТНК;
- В) національні науково-технічні системи, держави у цілому;
- Г) міжнародні об'єднання й інтеграційні союзи, міжнародні організації;
- Д) усі відповіді вірні.

4. Країни - члени ОЕСР виконують роль:

- А) науково-технічного полюсу сучасного світу;
- Б) другого ешелону світового науково-технічного розвитку; виготовлення й просування на ринки третіх країн високотехнологічної продукції, що вже набула широкого застосування і визнання у споживачів;
- В) виготовлення й просування на ринки третіх країн високотехнологічної продукції, що вже набула широкого застосування і визнання у споживачів;
- Г) четвертого ешелону світового ринку високих технологій;
- Д) периферії світового ринку технологій.

5. НІК виконують роль:

- А) науково-технічного полюсу сучасного світу;
- Б) другого ешелону світового науково-технічного розвитку;
- В) виготовлення й просування на ринки третіх країн високотехнологічної продукції, що вже набула широкого застосування і визнання у споживачів;
- Г) четвертого ешелону світового ринку високих технологій;
- Д) периферії світового ринку технологій.

6. Лідером в експорті технологій є:

- А) Японія;
- Б) Великобританія;
- В) США;
- Г) Німеччина;
- Д) Франція,

7. 45% сукупного міжнародного обміну технологіями припадає на:

- А) ТНК і міжнародні консорціуми;
- Б) міжнародну торгівлю;
- В) лізингові та інжинирингові операції;
- Г) міжнародні патентно-ліцензійні операції;
- Д) міжнародну технічну допомогу.

8. До основних видів патентних ліцензій відносять:

- А) поворотні, на виробництво і пакетні;
- Б) прості та повні;
- В) прості, виняткові, повні та перехресні;
- Г) прості, виняткові, повні та примусові;
- Д) прості, виняткові, поворотні, пакетні й повні.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Світова організація інтелектуальної власності займається проблемами розробки технологічних нововведень і організації використання і захисту інтелектуальної власності.
- Роялті - це періодичні ліцензійні платежі за право використання винаходів, патентів та іншої інтелектуальної власності. Розмір роялті становить певний відсоток від прибутку, отриманого ліцензіатом (тим, хто купив ліцензію) у результаті використання ліцензії.
- Паушальний платіж - це зафіксована в угоді сума ліцензійної винагороди, встановлювана на основі оцінок очікуваного економічного ефекту й прибутку від використання ліцензії покупцем (ліцензіатом), ціна покупки ліцензії, здійснюваної у розстрочку.

Змістовий модуль 3

Тема 8. Світова валютна система

Дайте визначення такого поняття:

Валюта.

Валютний курс на основі паритету купівельної спроможності

Валютні відносини.

Закон однієї ціни.

Іноземна валюта.

Конвертовані валюти.

Національна валюта.

Неконвертовані валюти.

Резервні валюти.

Паритет купівельної спроможності.

Світова валютна система

Тверді валюти.

Частково конвертовані валюти.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- В умовах досконалої конкуренції той самий товар у різних країнах має однакову ціну, якщо вона виражена в одній і тій же валюті.
- Валюти, без обмежень держави-емітента обмінювані на інші валюти.
- Грошова одиниця, яку застосовують для виміру величини вартості товару у міжнародних розрахунках.
- Валюти, за якими зберігаються обмеження зі всіх операцій як резидентів, так і нерезидентів.
- Рівність купівельної спроможності різних валют при незмінному рівні цін у кожній з країн.
- Система поточного й підсумкового контролю знань
- Валюти, що характеризуються стабільним валютним курсом, рух якого можна передбачити і який підкоряється фундаментальним макроекономічним закономірностям,
- Платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території даної країни (долари - в Україні, карбованці - у Білорусі, євро - у Латвії).
- Валюти, в яких країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, використовувані для покриття негативного сальдо платіжного балансу (долари, євро).
- Валюти, за обміну яких зберігаються певні обмеження (регулювання приватних переказів, вивозу за кордон капіталів, золота, грошових знаків, цінних паперів; заборона на вільний обмін, обов'язковий обмін валютного виторгу за офіційним курсом; контроль за поточними валютними операціями й операціями нерезидентів).

- Обмінний курс між валютами двох країн дорівнює співвідношенню рівня цін у цих країнах.
- Сукупність грошових відносин, що опосередковують платіжно-розрахункові операції між суб'єктами світового господарства.
- Зміна обмінного курсу між валютами двох країн пропорційна відносній зміні рівня цін у цих країнах.
- Сукупність способів, інструментів і органів грошових розрахунків, що забезпечують економічні взаєморозрахунки у рамках світового господарства.
- Законний грошовий засіб, що імітується відповідною державою (долари, гривні, карбованці) у країні походження.
- Курс, що зрівнює ціну кошика однакових товарів у двох країнах.

Оберіть правильну відповідь:

1. У залежності від позиції на валютному ринку виділяють (4 типи):

- А) резервні валюти;
- Б) срібні валюти;
- В) вільно конвертовані валюти;
- Г) тверді;
- Д) валюти з обмеженою конвертацією.

2. Елементами міжнародної валютної системи є (4 елементи):

- А) грошові системи окремих держав;
- Б) колективні валютні одиниці;
- В) теоретичні концепції щодо цільової максимізаційної раціональності економічних суб'єктів та гранична корисність благ;
- Г) валютні курси і валютні ринки;
- Д) міждержавні регулюючі організації.

3. Основними характеристиками системи золотодевізного стандарту є (4 фактори):

- А) підтримка співвідношення між запасами золота у країні та кількістю валюти в обігу;
- Б) уніфікована система валютних курсів відповідно до встановленого паритету;
- В) забезпечення конвертованості долара чи фунта стерлінгів у золото за офіційним курсом;
- Г) коливання ринкового валютного курсу усіх валют у межах 1%;
- Д) згода МВФ на зміну курсу, більшу за 10%.

4. Чільними принципами Ямайської угоди є (4 принципи):

- А) право кожної країни самостійно встановлювати плаваючий або фіксований курс національної валюти;
- Б) МВФ контролює дотримання міжнародних угод;
- В) відміна офіційної ціни золота;
- Г) гарантований обмін національними банками грошових знаків на золото;
- Д) введення СДР як додаткового резервного активу.

5. До основних напрямків функціонування валютних ринків відносять: (4 напрямки):

- А) здійснення міжнародних розрахунків;
- Б) забезпечення взаємозв'язку валютних ринків і страхування відповідних ризиків;
- В) диверсифікованість валютних операцій;
- Г) забезпечення валютної політики урядів;
- Д) стимулювання виробників до підвищення ефективності.

6. У довгостроковій перспективі рівень валютного курсу залежить від попиту та пропозиції національної валюти в кожній з країн; зростання грошової маси у країні веде до знецінення валюти стверджує:

- А) теорія загальної макроекономічної рівноваги;
- Б) теорія відносного паритету купівельної спроможності;
- В) теорія абсолютного паритету купівельної спроможності;
- Г) грошова теорія валютного курсу;
- Д) загальна теорія валютного курсу.

7. До основних способів управління валютними ринками відноситься (4 типи політики):

- А) фінансування платіжного дефіциту;
- Б) валютний контроль;
- В) змінний валютний курс;
- Г) фіксований валютний курс;
- Д) політика вільного валютного ринку.

8. Головними завданнями НБУ у сфері лібералізації валютного ринку й зміцнення стабільності гривні є (4 завдання):

- А) стимулювання експорту;
- Б) підтримка збалансованого платіжного балансу;
- В) пріоритет інтересів експортерів;
- Г) удосконалення структури внутрішнього валютного ринку;
- Д) орієнтація валютної політики на євро.

Правильно(П)/Неправильно(Н):

- ☐ За пріоритету цілей досягнення повної зайнятості, коли інфляція не має особливого значення, перевага віддається змінним валютним курсам.
- ☐ Якщо ставиться завдання запобігти інфляції, пріоритет віддається фіксованому валютному курсу.
- ☐ У цілому політика валютних курсів значною мірою зводиться до оптимального сполучення безробіття та інфляції.
- ☐ Введення тимчасового фінансування дефіциту платіжного балансу можливе за умов тимчасового характеру дефіциту, достатності валютних резервів.
- ☐ У довгостроковому терміні валютний курс має тенденцію до стабільності.

- За сучасними валютними відносинами закріпилася однозначна тенденція прагнення до постійного узгодження валютної політики, колективного контролю макроекономічних показників розвитку національної економіки.
- Введення гривні у 1996 р. супроводжувалося політикою плавної девальвації національної валюти з використанням методів твердого адміністративного регулювання валютного ринку.

Тема 9. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс

Дайте визначення такого поняття:

Активне сальдо балансу (Активний баланс).

Доходи.

Пасивне сальдо балансу (Пасивний баланс).

Платіжний баланс.

Рахунок операцій з капіталом і фінансовими операціями

Рахунок резервних активів.

Поточні трансфери.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Група статей рахунку поточних операцій платіжного балансу, що відображає трансфери, які не означають передачу права власності на основний капітал, не пов'язані з придбанням або використанням основного капіталу і не передбачають анулювання основного боргу кредитора.
- До них відносять: безоплатну міждержавну передачу матеріальних активів у рамках міжнародної допомоги, дарунки, внески приватних і юридичних осіб, спадщину, грошові перекази мігрантів, що перебувають у країні міграції більше року.
- Стан платіжного балансу країни, коли відтік іноземної валюти у процесі міжнародних операцій країни перевищує її надходження.
- Група статей платіжного балансу, що фіксують міжнародний рух капіталу.
- Стан платіжного балансу країни, коли надходження іноземної валюти перевищують її відтік у процесі здійснення міжнародних розрахунків країни.
- Група статей платіжного балансу, що відображає міжнародні високоліквідні активи країни, які знаходяться під контролем держави і можуть бути використані для фінансування дефіциту платіжного балансу й регулювання курсу національної валюти.
- Статистичний звіт, в якому у систематизованому вигляді наводяться сумарні дані про зовнішньоекономічні операції даної країни з іншими країнами світу за певний період часу.
- Група статей рахунку поточних операцій платіжного балансу, що включає платежі між резидентами й нерезидентами, пов'язані з

оплатою праці нерезидентів, і операції, пов'язані з доходами на інвестиції.

Виберіть правильну відповідь:

1. До форм міжнародних розрахунків відносяться (4 форми):

- А) комерційні розрахунки;
- Б) некомерційні розрахунки;
- В) міжбюджетні розрахунки;
- Г) безготівкові розрахунки;
- Д) розрахунки готівкою.

2. Джерелом інформації про платіжний баланс є (4 джерела):

- А) бухгалтерська звітність підприємств;
- Б) статистика грошового сектора;
- В) статистичні огляди міжнародної торгівлі про послуги і трудові доходи мігрантів;
- Г) митна статистика;
- Д) статистика операцій з іноземною валютою.

3. У розділі «Доходи» рахунка поточних операцій враховуються (4 види доходів):

- А) доходи від праці;
- Б) доходи від прямих інвестицій;
- В) доходи від портфельних інвестицій;
- Г) доходи від послуг приватним особам у сфері культури й відпочинку;
- Д) доходи від інших інвестицій.

4. У рахунку операцій з капіталом і фінансовими активами враховуються (4 типи руху фінансових активів):

- А) капітальні трансферти;
- Б) рух невиробничих і нефінансових активів;
- В) прямі і портфельні інвестиції;
- Г) інші інвестиції;
- Д) дивіденти і нерозподілений прибуток

5. Рахунок офіційних резервів включає (4 типи):

- А) монетарне золото;
- Б) спеціальні права запозичення;
- В) зобов'язання з портфельних інвестицій;
- Г) резервну позицію у МВФ та інші вимоги;
- Д) наявні гроші й депозити.

6. До причин дефіциту платіжного балансу країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою відносять (4 причини):

- А) недостатній розвиток економіки і низьку продуктивність праці;
- Б) наявність значного природного й трудового потенціалу;
- В) диспропорції у виробництві і несприятливу світову кон'юнктуру;
- Г) необхідність імпорту для перетворень у сфері виробництва й підвищення життєвого рівня населення;

Д) масовий вивіз капіталів за кордон.

7. *Негативний вплив на формування платіжного балансу України справляють (4 фактори):*

- А) падіння світових цін та глобальна економічна криза;
- Б) нестабільність економічної ситуації і платіжна криза в Україні;
- В) втрата зовнішніх ринків збуту;
- Г) несприятливий інвестиційний клімат і нерозвиненість фондового ринку;
- Д) наявність енергоємного металургійного комплексу.

8. *До переваг України у сфері вкладення капіталу відноситься (4 фактори):*

- А) зручне географічне положення;
- Б) значна ємкість внутрішнього ринку;
- В) багаті природні ресурси;
- Г) необхідність структурної й інституціональної перебудови економіки;
- Д) наявність кваліфікованої й дешевої робочої сили.

Правильно (П) / Неправильно (Н):

- У першій частині платіжного балансу на стороні кредиту відбиваються товарний експорт, експорт послуг, приватні доходи від інвестицій; на стороні дебету - товарний імпорт, імпорт послуг, приватні грошові перекази.
- Як правило, негативне сальдо платіжного балансу свідчить про зростання іноземного попиту на товари. Однак у випадку сприятливих умов для інвестування приплив капіталу може виражатися у зростанні імпорту устаткування, а це сприятиме виникненню позитивного сальдо балансу. У даному випадку дефіцит платіжного балансу буде супроводжуватися економічним зростанням.
- Основна причина нестабільності національної валюти в Україні знаходиться у сфері виробництва, тому мета полягає в подоланні спаду виробництва, відновленні загальної рівноваги економіки, її структурній перебудові.
- Лібералізація зовнішньої торгівлі в Україні має супроводжуватися протекціонізмом відносно національного виробника, розвитком конкуренції. Втручання держави в інвестиційний процес повинне бути спрямоване на забезпечення економічної безпеки держави.

Змістовий модуль 4

Тема10. Міжнародна економічна інтеграція

Дайте визначення такого поняття;

Економічний і валютний союз.

Спільний ринок

Зона вільної торгівлі.

Міжнародна економічна інтеграція (MEI).

Міжнародні стратегічні альянси
Митний союз.
Регіоналізація

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Утворення міжнародних інтеграційних об'єднань на рівні національних економік або на рівні окремих економічних суб'єктів з метою підвищення ефективності їх господарської діяльності, процес зближення та взаємопристосування національних систем господарювання, в основі якого - економічний інтерес самостійних суб'єктів господарювання, міжнародний поділ праці, процеси інтернаціоналізації світової економіки.
- Форма міжнародної економічної інтеграції, коли скасовуються торгові обмеження між країнами-учасницями, знижується або скасовується взаємне мито.
- Система поточного та підсумкового контролю знань
- Форма міжнародної економічної інтеграції, коли країни-учасниці встановлюють єдиний митний тариф і проводять єдину зовнішньоторговельну політику стосовно третіх країн. Зовнішньоторговельні обмеження між країнами-учасницями відсутні.
- Форма міжнародної економічної інтеграції, за якої договори про зону вільної торгівлі, митний союз і загальний ринок доповнюються угодами про проведення спільної економічної та валютної політики.
- Поглиблення міжнародних зв'язків на компактному, регіональному просторі.
- Об'єднання ТНК, спрямовані на спільне рішення певних завдань.

Оберіть правильну відповідь:

1. До етапів розвитку міжнародної економічної інтеграції відносять (4 етапи):

- А) створення зони вільної торгівлі;
- Б) укладання митного союзу;
- В) укладання міжурядової угоди;
- Г) укладання економічного, політичного і валютного союзу;
- Д) формування спільного ринку.

2. Відповідно до комунікаційної теорії інтеграції у числі економічних і соціально-психологічних умов успішної інтеграції виділяються (4 умови):

- А) близькість способу життя й сумісність світоглядних установок і цінностей;
- Б) одномоментне перетворення міжнародної політичної системи у внутрішню;
- В) позитивні очікування і реальне багатобічне розширення можливостей економічних суб'єктів;
- Г) висока інтенсивність і стабільність зв'язків між суб'єктами і їх мобільність;
- Д) стабільність соціальної стратифікації суспільства й передбачуваність поведінки партнерів.

3. До міжнародних інтеграційних об'єднань належать (4 угруповання):

- А) ОПЕК;
- Б) НАФТА;
- В) МЕРКОСУР;
- Г) АСЕАН;
- Д) АТЕС.

4 До функцій ТНК у світовій економіці відноситься (4 функції):

- А) поширення сучасних технологій;
- Б) стимулювання трудової міграції;
- В) підтримка становлення національних економік країн, що розвиваються;
- Г) забезпечення міжнародного руху капіталів;
- Д) інтернаціоналізація виробництва.

5. В основі міжнародної економічної інтеграції лежить:

- А) економічний інтерес самостійних суб'єктів господарювання;
- Б) міжнародний поділ праці;
- В) інтернаціоналізація світової економіки.
- Г) правильні відповіді А, Б, В;
- Д) керівна роль ООН.

6. Міжнародна інтеграція у теоріях вчених сучасної структурної школи (4 чинника):

- А) слугує справі формування держави загального добробуту;
- Б) є шляхом реалізації рівності шансів для всіх громадян; включає структурні зміни у виробництві, розміщенні факторів і ресурсів виробництва;
- В) включає структурні зміни у виробництві, розміщенні факторів і ресурсів виробництва;
- Г) представляється результатом формування оптимальної ринкової структури
- Д) приватний бізнес визнається суб'єктом міжнародної економіки

7. Структура управління ЄС включає {4 інститути):

- А) Раду й Комісію ЄС;
- Б) Європейський парламент і Європейський суд;
- В) Конференцію Міністрів/;
- Г) Європейський соціальний фонд і Європейський фонд регіонального розвитку;
- Д) Європейський інвестиційний банк.

8. До теоретичних концепцій ТНК відносять (4 моделі):

- А) модель монополістичних переваг;
- Б) модель життєвого циклу продукції;
- В) модель інтернаціоналізації;
- Г) мережева модель;
- Д) еклектична модель.

Правильн (П) /Неправильно (Н):

- Виділяють макрорегіональний (об'єднання держав великого регіону), мезорегіональний (співробітництво між прикордонними адміністративно-територіальними об'єднаннями, євро-регіонами), мікрорегіональний (спільні спеціальні економічні зони, СЕЗ) і

міжрегіональний (економічні об'єднання окремих держав, що належать до різних регіонів планети) рівні міжнародної економічної інтеграції.

- Історично вихідною передумовою формування ЄС стало створення, з метою надання протекціоністської підтримки власним виробникам, європейського ринку автомобілів і авіаційної техніки.
- Модель монополістичних переваг стверджує, що міжнародні операції ТНК є фактично внутрішньофірмовими. ТНК функціонує як єдиний механізм, діяльність якого підпорядкована єдиній меті - максимізації прибутку.
- Передумовою успішної інтеграції є дотримання низки умов, ключовими з яких є близькість рівнів розвитку й інтернаціоналізація економіки країн-партнерів, а також наявність високорозвинених економічних зв'язків між суб'єктами економічної діяльності.

Тема 11. Глобалізація та економічний розвиток

Дайте визначення такого поняття:

Глобалізація.

Глобальне село.

Глобальна економічна рівновага.

Дематеріалізація економічних ресурсів.

Послідовні стадії глобалізації.

Соціалізація власності.

Структурна глобалізація.

Економічна рівновага.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Феномен глобальних інтернет-мереж, що формуються на основі активного використання сучасних засобів зв'язку, віртуальних соціальних співтовариств, які включають представників багатьох країн і континентів.
- Процес зменшення частки в суспільному виробництві таких факторів як земля, фізичний капітал у результаті зростання значущості таких його нематеріальних чинників як знання, інформація, підприємницькі здібності, зростання значення людського капіталу.
- Відповідність між матеріальними й ціннісними складовими суспільного продукту, попитом та пропозицією, оптимальні пропорції між галузями виробництва.
- Процес розпорошення приватної власності серед значної кількості економічних суб'єктів.
- Процес перетворення світового господарства на єдиний ринок товарів, послуг, робочої сили й капіталу.

- Етап глобалізаційного процесу, що характеризується економічним переділом світу, розпадом світового господарства на протилежні системи та їх протиборством.
- Етап глобалізаційного процесу, що характеризується формуванням єдиного світового господарства на основі нового витка НТР, початок глобалізації як об'єктивного процесу й суттєвої якості постіндустріальної цивілізації.
- Такий стан, коли чисельність населення й обсяг капіталу залишаються незмінними, між чинниками, що впливають на їх зміну, підтримується стійкий баланс.

Оберіть правильну відповідь:

1. В умовах глобалізації провідне значення у світовій економіці набувають такі нові суб'єкти світогосподарських процесів (4 типи суб'єктів):

- А) міжнародні організації (ООН, МВФ, ВБ, СОТ);
- Б) міжнародні інституціональні інвестори;
- В) великі міста;
- Г) регіональні організації;
- Д) неурядові організації.

2. До стадій глобалізації, згідно з концепцією її еволюції, відносяться (4 стадії):

- А) початкова стадія - період до Великих географічних відкриттів;
- Б) з XVI до середини XIX ст. - глобалізація у стадії повільного прогресу;
- В) середина XIX ст. - 80-ті рр. XX ст.- стадія структурної глобалізації;
- Г) формування єдиного світового господарства, новий виток НТР характеризують початок послідовної стадії;
- Д) остання чверть XX ст., остаточна стадія.

3. До основних чинників розповсюдження антиглобалізму відносять (4 чинники)

- А) можливість концентрації міжнародним співтовариством значних економічних ресурсів на вирішенні ключових проблем розвитку;
- Б) боротьба РК за свої права, проти подвійних стандартів, антиамериканізм;
- В) стихійний протест проти соціальних наслідків НТП;
- Г) погіршення соціальної ситуації у ГРК внаслідок перенесення ТНК частини виробництва у РК;
- Д) використання антиглобалізму ТНК з метою погіршення позицій конкурентів.

4. Глобальному зближенню форм економічного життя сприяють (4 фактори):

- А) соціалізація власності;
- Б) індивідуалізація потреб, запитів і мотивів діяльності;
- В) дематеріалізація економічних ресурсів;
- Г) вирівнювання населення за структурою професійно-освітнього складу;
- Д) посилення дії загальноцивілізаційних законів і закономірностей, що охоплюють сферу політики, ідеології, культури.

5. *Якісні й кількісні аспекти глобалізації господарського життя характеризують такі показники (4 показники):*

- А) рівень міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва;
- Б) обсяги міжнародної інвестиційної діяльності;
- В) міжнародний оборот технологічних нововведень;
- Г) кількість спільних спеціальних економічних зон;
- Д) показники міжнародної міграції робочої сили.

6. *До елементів глобальної економіки не відноситься (4 елементи):*

- А) система золотодевізного стандарту;
- Б) міжнародна науково-технічна сфера;
- В) система міжнародного виробництва;
- Г) світовий ринок і міжнародна торгівля; Д) міжнародна валютно-фінансова система.
- Д) міжнародна валютно-фінансова система.

7. *Розвитку міжнародних інвестицій переешкоджає можливість:*

- А) скорочення ризиків шляхом географічної диверсифікації виробництва;
- Б) зростання залежності від зовнішніх інвесторів;
- В) використання недоліків ринку;
- Г) підвищення ефективності виробничо-збутової діяльності;
- Д) посилення зовнішнього впливу на соціально-економічний розвиток країн, що розвиваються.

8. *До основних у світовій економіці відносять пропорції між (4 типи);*

- А) попитом та пропозицією на світовому ринку;
- Б) сумою цін товарів і послуг у світовій торгівлі та кількістю міжнародних ліквідних засобів, що опосередковують рух товарних потоків і послуг;
- В) обсягом інвестиційних ресурсів, задіяних у міжнародному обороті, та темпами економічного зростання окремих регіонів і країн;
- Г) матеріально-речовинною та вартісною частинами світового товарообігу;
- Д) міжнародним товарообігом та рівнем розвитку транспортної системи.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Еволюція стадій глобалізаційного процесу безпосередньо пов'язана з розвитком технічного прогресу, удосконаленням форм виробничої діяльності, знарядь праці.
- Розвиток інформаційних технологій і комунікаційних ліній веде до скорочення можливостей національних держав контролювати економічні процеси.
- Новітні форми економічних ресурсів, насамперед знання, інформація, технології, за об'єктивних, науково обґрунтованих провідними сучасними вченими причин не здатні перетворитися на найголовнішу детермінанту зближення форм економічного життя у всесвітньому масштабі.
- Фактори виробництва в умовах глобалізації здобувають універсальний, інтернаціональний, всесвітній характер, втрачають національну специфіку.

Тема 12. Міжнародна економічна політика України

Дайте визначення такого поняття:

Відкрита економіка.
Експортна квота.
Європейський союз
Єдиний економічний простір;
Імпортна квота.
Кластерна модель.
Коефіцієнт транзитності.
Модернізація економіки.
Чорноморське економічне співробітництво.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

- Найбільш розвинуте інтеграційне об'єднання країн світу, економічний, політичний та військовий союз.
- Модель співробітництва підприємств однієї галузі у регіоні або за технологічним виробничим ланцюгом.
- Інтеграційне об'єднання Грузії, України, Узбекистану, Азербайджану, держав колишнього СРСР.
- Комплекс економічних, політичних та культурних реформ, реалізація яких забезпечує «осучаснений» суспільства шляхом нагромадження та концентрації капіталу, розвитку сучасних технологій, підвищення продуктивності праці.
- Показник, що характеризує ступінь розвинутості всіх видів транспортних зв'язків та відповідної інфраструктури країни.
- Відношення імпорту товарів і послуг до ВВП або ВВП.
- Організація 11 країн, прилеглих до Чорного моря, покликана сприяти розвитку багатостороннього співробітництва, покращення умов підприємницької діяльності та її стимулювання, розвитку національних господарських інфраструктур, поєднаних з Трансєвропейською транспортною системою, боротьбою з нелегальною економічною діяльністю.
- Економіка, в умовах якої держава не в змозі проводити макроекономічну політику без врахування обмежень, що накладають зовнішньоекономічні відносини країни.
- Інтеграційне об'єднання держав колишнього СРСР.
- 10. Відношення експорту товарів і послуг до ВВП або ВВП країни.

Оберіть правильну відповідь:

1. Серед найголовніших із загальносвітових процесів економічної трансформації виділяють (4 процеси):

- А) поширення ринкової моделі економіки на всі регіони світу;
- Б) глобалізацію, посилення взаємозалежності, поглиблення інтеграційних процесів;
- В) визнання долара США в якості єдиної міжнародної валюти;

- Г) технократизацію й узалежнення розвитку від сучасних високих технологій;
- Д) посилення впливу цивілізаційних аспектів розвитку

2. *Україна належить до:*

- А) західнохристиянської цивілізації;
- Б) країн ЄС;
- В) країн ОЕСР;
- Г) західноправославної субцивілізації православно-слов'янської цивілізації;
- Д) країн з рівнем доходу вище середнього.

3. *Модернізація економіки в умовах глобалізації передбачає (4 напрямки):*

- А) структурну перебудову та формування інфраструктур ринкової економіки, єдність форм власності;
- Б) випереджаючий розвиток вторинного сектора економіки;
- В) забезпечення розвитку людського капіталу нації;
- Г) спираючись на власні національні порівняльні та конкурентні переваги, головні позиції національного капіталу у процесі модернізації;
- Д) Імпортозаміщувальну зовнішньоекономічну стратегію.

4. *Україна має значний потенціал (4 види ресурсів):*

- А) водних;
- Б) мінеральних;
- В) геоекономічних;
- Г) науково-технічних;
- Д) трудових.

5. *До принципів зовнішньоторговельної політики України в АПК належать (4 принципи):*

- А) повна лібералізації;
- Б) прозорість та збалансування політики імпорту та експорту кінцевої продукції;
- В) поєднання з заходами макроекономічної стабілізації й регулювання обмінного курсу національної валюти;
- Г) координація та формування єдиної політики стосовно експортних, імпортозамінних, товарів, що потрапляють і не потрапляють у міжнародний товарообіг, щодо імпорту ресурсів, експортованих вітчизняними виробниками;
- Д) встановлення обґрунтованих імпорتنих тарифів на сировину та продукти переробки.

6. *Основну частку експортних надходжень за послуги в Україну формують:*

- А) послуги автомобільного транспорту;
- Б) послуги морського транспорту;
- В) послуги трубопровідного транспорту;
- Г) послуги у галузі туризму;
- Д) фінансові послуги.

7. *У товарній структурі експорту України переважає продукція:*

- А) металургії;
- Б) харчової промисловості;
- В) хімічної промисловості;

Г) машинобудування;

Д) АПК.

8. *Україна приймає участь у діяльності або прагне стати членом таких інтеграційних об'єднань (4 об'єднання):*

А) ЄС;

Б) ЄЕП;

В) ГУУАМ;

Г) Організація економічного співробітництва;

Д) Чорноморське економічне співробітництво.

Правильно (П) /Неправильно (Н):

- Потенційно Україна здатна забезпечити власні потреби в сировині на 82 - 85%.
- Пріоритетною галуззю економіки України є видобувний комплекс.
- Безоглядне форсування входження країни у глобальні економічні структури, перш за все у ЄС, може завдати суттєвої шкоди самій Україні, Тому диверсифікація напрямів міжнародного співробітництва як на Заході, так і на Сході є необхідною передумовою успішного розвитку економіки.
- Надання кредиту МВФ, Світовим банком, ЄБРР служить сигналом для для інших гравців світового фінансового ринку про рівень стабільності національної економіки.

3. Контрольні питання до іспиту з курсу «Міжнародна економіка»

1. Основні ознаки світового господарства.
2. Основні етапи формування світового господарства.
3. Суб'єкти й об'єкти світового ринку.
4. Інтернаціональні форми дії закону нерівномірності економічного розвитку.
5. Інтернаціоналізація процесів обігу і виробництва.
6. Форми міжнародного розподілу праці.
7. Міжнародний поділ та мобільність факторів виробництва.
8. Міжнародні економічні відносини . Середовище МЄВ.
9. Форми міжнародних економічних відносин.
10. Основні види міжнародної спеціалізації виробництва.
11. Форми міжнародної кооперації виробництва.
12. Зміст поняття “галузь міжнародної спеціалізації”. Галузі світової економіки.
13. Особливості ціноутворення на світовому ринку.
14. Транснаціональні компанії та їх значення в розвитку світового господарства.
15. Загальні ознаки глобалізації світової економіки.
16. Основні переваги та недоліки процесів глобалізації.
17. Економічний розвиток та економічне зростання у світовому контексті.
18. Фактори економічного розвитку в світовому контексті.

19. Основні моделі економічного розвитку.
20. Типологія країн світу.
21. Особливості МЕВ країн, що розвиваються.
22. Особливості МЕВ країн з перехідної економікою.
23. Особливості МЕВ промислово розвинених країн
24. Основні показники міжнародної торгівлі.
25. Теорії міжнародної торгівлі.
26. Структура міжнародної торгівлі.
27. Митне регулювання міжнародної торгівлі.
28. Нетарифне регулювання міжнародної торгівлі.
29. Міжнародний ринок послуг.
30. Значення міжнародних бірж та аукціонів для розвитку світової торгівлі.
31. Основні форми міжнародного руху капіталу.
32. Структура світового ринку робочої сили.
33. Основні міжнародні потоки робочої сили.
34. Формування інтернаціональної вартості робочої сили.
35. Суть міжнародного технологічного обміну.
36. Форми міжнародної передачі технологій.
37. Захист прав промислової вартості при міжнародному обміні технологій.
38. Міжнародні валютні відносини. Основні види валютної системи.
39. Основні етапи розвитку світової валютної системи. “Система золотого стандарту”.
40. Основні елементи Бреттон-Вудської системи.
41. Основні елементи Ямайської валютної системи.
42. Зміст поняття “валютний ринок”. Суб’єкти і об’єкти валютного ринку.
43. Основні види міжнародних валютних операцій.
44. Глобалізація фінансів. Основні фінансові центри.
45. Форми та функції міжнародного кредиту.
46. Регулювання валютно – кредитних відносин на міжнародному рівні.
47. Спеціальні економічні зони та їх значення в розвитку МЕВ.
48. Класифікація спеціальних економічних зон.
49. Зміст поняття “баланси міжнародних розрахунків”.
50. Структура платіжного балансу країни.
51. Зміст поняття “міжнародна економічна інтеграція”.
52. Етапи міжнародної економічної інтеграції.
53. Передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.
54. Етапи створення Єдиного Європейського союзу та фази введення “євро”.
55. Основні інтеграційні угруповання в світі.
56. Участь України в регіональних економічних об’єднаннях.
57. Загальна характеристика світового транспорту.
58. Координація міжнародної економічної політики в системі ООН.
Програма розвитку ООН в Україні
59. Міжнародна координація та регулювання МЕВ. Міжнародні економічні організації.
60. Основні принципи й пріоритети зовнішньоекономічної політики України.

ГЛОСАРІЙ

- ❑ *Абсолютна перевага* – у зв'язку з міжнародним поділом праці здатність країни виробляти певний товар з нижчими порівняно з іншими країнами затратами.
- ❑ *Активний торговельний баланс* – позитивна різниця між надходженнями від експорту і платежами за імпортом.
- ❑ *Антидемпінгове мито* – мито, яке теоретично дорівнює різниці між цінами продажу товару на його внутрішніх і зовнішніх ринках.
- ❑ *Автаркія* – економічна політика, спрямована на створення замкнутої самодостатньої економіки, значного обмеження імпорту.
- ❑ *Баланси міжнародних розрахунків* – відображають перерозподіл національного доходу між країнами, і є співвідношенням грошових вимог та зобов'язань, надходжень та платежів однієї країни по відношенню до інших.
- ❑ *Бартер* – прямий безгрошовий обмін товарами або послугами.
- ❑ *Базова валюта* – валюта, стосовно якої країни встановлюють обмінні курси. Такою валютою може бути, наприклад, долар США, євро.
- ❑ *Бреттон – Вудська валютна система* – “система золотодевізного стандарту”-форма організації грошових відносин, розрахунків, згідно з якою роль світових грошей, поряд з золотом, виконує долар США. Встановлена Бреттон- Вудською конференцією в 1944р.
- ❑ *Валюта* –1) грошова одиниця країни (національна валюта), яка використовується в даній країні;
2) грошові знаки іноземних держав, кредитні й платіжні документи у вигляді векселів, чеків, банкнот, які використовуються в міжнародних розрахунках.
- ❑ *Валюта “ безпечної гавані”* – валюти політично і економічно стабільних країн світу.
- ❑ *Валютні відносини* - це відносини, які пов'язані з функціонуванням валют при здійсненні зовнішньої торгівлі, економічного та науково – технічного обміну, наданням та отриманням кредитів і займів за кордоном, здійсненню угод по торгівлі валютою тощо.
- ❑ *Валютний курс* – вартість грошової одиниці однієї країни в грошових одиницях інших країн.
- ❑ *Валютна політика* – сукупність заходів (правових, економічних, політичних, організаційних), які втілюються в життя державними органами, центральними банками, міжнародними валютно - фінансовими організаціями в сфері валютних відносин.
- ❑ *Валютна система* - сукупність валют, правил і норм їх використання і обміну в якості платіжних засобів, а також грошово –кредитних відносин, які пов'язані з використанням валют.

- ❑ *Валютна зона* – зона, до якої належать країни, валюти яких “прив’язані” до валюти певної економічно розвинутої країни.
- ❑ *Валютний паритет* – тверде, офіційно встановлене співвідношення обміну однієї валюти на іншу.
- ❑ *Відносна перевага* – доцільність експорту певною країною тих товарів, які вона виготовляє з відносно нижчими затратами.
- ❑ *Вільна торгівля (фритредерство)*- політика державного невтручання у міжнародну торгівлю.
- ❑ *Вільна економічна зона* – це частина національного економічного простору, де використовується особлива система пільг та стимулів економічного розвитку, яка не застосовується на іншій території країни. Вільні економічні зони можуть бути як територіальні(охоплювати певну територію, пільги діють на будь – який вид господарської діяльності на цій території) та виробничі (не визначаючи конкретної території, пільги розповсюджуються на певний вид господарської діяльності).
- ❑ *Вільний порт* – порт, якому на імпортовані й експортовані товари не накладається мито.
- ❑ *Видимі статті торгівлі* – торгівля матеріальними товарами.
- ❑ *Галузь міжнародної спеціалізації* – галузі, які сформувалися у результаті міжнародного поділу праці і значною мірою орієнтовані на експорт продукції. У більшості випадків саме ці галузі представляють країну на міжнародних ринках.
- ❑ *Глобалізація економіки* – це процес інтеграції і економічного співробітництва між країнами всього світу, а також процеси об’єднання та росту компаній на міжнародному рівні, розповсюдження та розвитку міжнародних економічних відносин.
- ❑ *Девальвація* – уряду , що спрямовані на зниження обмінного курсу валюти своєї країни.
- ❑ *Демонетанізація золота* – процес відміни фіксації золотого змісту в національних валютах (золотих паритетів) та зняття будь – яких обмежень на його приватне використання. Офіційно закріплена при введенні Ямайської валютної системи в 1976р.
- ❑ *Демпінг* – вивезення товару з країни і продаж його по цінам нижчим, ніж у країні.
- ❑ *Економічна інтеграція* – процес економічної взаємодії країн на основі міжнародного поділу праці та історично сформованих взаємозв’язків, що приводить до зближення національних господарств.
- ❑ *Економічний союз* – форма регіональної економічної інтеграції. Має всі ознаки, притаманні спільному ринку, а також центральний банк, уніфіковану валютну і податкову систему. При створенні союзу дотримуються єдиної зовнішньоекономічної політики. На сучасному етапі є вищим етапом економічної інтеграції.

- ❑ *Експорт* – вивезення товару за кордон з метою реалізації на міжнародних ринках.
- ❑ *Експортні обмеження* – обмеження, що запроваджуються країною – експортером на вивезення товару до певної країни, переважно на її прохання.
- ❑ *Еміграція* – виїзд громадян зі своєї країни до іншої на постійне або тимчасове довготривале проживання.
- ❑ *Євро* – єдина валюта ЄС, введена з 1999р. У вільному обігу в вигляді банкнот та євро монет з'явилася з січня 2002р.
- ❑ *Європейська валютна система* – форма організації валютних відносин і валютного обміну країн ЄЕС, що була спрямована на створення зони стабільних валютних курсів.
- ❑ *Закрита економіка* – економіка країни, яка не бере участі у міжнародній торгівлі та переміщеннях капіталу.
- ❑ *Замкнута валюта* – валюта певної країни, обмін якої на іноземну заборонений у законодавчому порядку.
- ❑ *“Золотий стандарт”* – валютний режим, коли національна валюта повністю забезпечена золотом, а останнє використовується у міжнародних розрахунках.
- ❑ *Зона вільної торгівлі* – різновид вільної економічної зони
- ❑ *Зручний прапор* – прапор реєстрації судна у країні, яка характеризується вигідним для судовласників податковим та трудовим законодавством. Відомий як “дешевий прапор”. Загальновідомі приклади – Панама та Ліберія.
- ❑ *Імміграція* - в'їзд іноземців у країну на тривале або постійне проживання.
- ❑ *Імпорт* – ввезення товарів з інших країн для реалізації на внутрішньому ринку країни.
- ❑ *Індекс покриття торгівлі* - вартісна частка експорту та (або) імпорту, на яку поширюються нетарифні обмеження.
- ❑ *Квота* – обсяг дозволеного експорту або імпорту певних товарів.
- ❑ *Клірінгові платежі* – міжнародні безготівкові розрахунки на основі взаєморозрахунку рівних за обсягом платежів.
- ❑ *Ключові валюти* – валюти, що використовуються як резервні, зокрема під час обмінних операцій.
- ❑ *Конвертованість валюти* – це здатність валюти вільно (через купівлю – продаж) обмінюватися на іноземні валюти, виконувати функцію світових грошей, тобто вільно використовуватися в міжнародному платіжному обігу для здійснення міжнародних розрахунків.
- ❑ *Копірайт* – ексклюзивне право автора літературного, аудіо – або відеотвору на показ та відтворення своєї роботи.

- *Країни, що розвиваються* – група країн, що стали на шлях економічного розвитку, але все ще відстають від промислово – розвинених країн.
- *Лінійні перевезення* – морські чи океанські перевезення вантажів і пасажирів між портами різних країн згідно з встановленими рейсами.
- *Ліцензія* – 1) це дозвіл, що видається державою на здійснення тієї чи іншої зовнішньоекономічної операції з зазначеним товаром протягом встановленого терміну.
2) дозвіл, що видається власником технології, що може бути захищеною чи не захищеною патентом, на використання цієї технології протягом певного часу за певну плату.
- *Ліцензування експорту (імпорту)* - система державного контролю над експортними та імпортними операціями шляхом обліку товарних потоків, а в разі необхідності – їх обмеження.
- *Марка походження* – знак, яким позначається виріб або упаковка і який вказує країну, де відповідний товар було вироблено.
- *Меркантилізм* – економічний напрямок і економічна політика в період становлення капіталізму (16 – 18 ст.) , згідно з яким джерело багатства – сфера обігу, а не сфера виробництва, зокрема – зовнішня торгівля.
- *Міграція робочої сили* – переселення працездатного населення з однієї держави в інше більше ніж на рік, що викликано економічними, політичними, релігійними причинами.
- *Міжнародна торгівля товарами* – це сплачений сукупний товарообіг між країнами світу.
- *Міжнародні відносини* – це зовнішні зв'язки держави, тобто взаємобмін країн світу продуктами матеріального виробництва, послугами, інформацією на базі географічного поділу праці, а також співробітництво політичних та гуманітарних організацій, яке спрямоване на ефективне вирішення глобальних і регіональних проблем людства, розширення особистих контактів громадян.
- *Міжнародні економічні відносини* – складова частина міжнародних відносин, що спрямована на комплекс економічних взаємовідносин між країнами, регіональними об'єднаннями, а також окремими підприємствами в системі світового господарства.
- *Міжнародний бізнес* – організована підприємницька діяльність з метою отримання прибутку, яка виходить за межі державного кордону.
- *Міжнародний поділ праці* – це стабільне виробництво товарів і послуг в окремих країнах понад внутрішніх потреб в розрахунку на міжнародні ринки. Виступає основою міжнародних економічних відносин.

- ❑ *Митний тариф* – перелік видів мита, встановлених урядом для імпортованих та експортованих товарів.
- ❑ *Митний союз* – форма регіональної економічної інтеграції, за якою усуваються внутрішні торгівельні бар'єри та встановлюється єдиний митний тариф на торгівлю з державами, що не належать до об'єднання.
- ❑ *Національний режим* – режим, коли іноземним юридичним і фізичним особам у певній країні надають такі самі права і обов'язки, що і власним юридичним і фізичним особам.
- ❑ *Непрямий експорт* – ситуація, за якою вітчизняна фірма продає товар закордонному споживачеві, використовуючи для цього вітчизняного посередника.
- ❑ *Нульова гавань* – країна, в якій повністю або практично повністю відсутнє оподаткування доходів.
- ❑ *Офшорні зони* – банківські та страхові зони з пільговим режимом здійснення цих операцій.
- ❑ *Патент* – свідоцтво, що видається компетентними урядовими органами винахіднику і підтверджує його монопольне право на використання цього винаходу.
- ❑ *Перехідні економіки* – народні господарства колишніх соціалістичних країн, які здійснюють перехід від командно – адміністративної до ринкової економіки.
- ❑ *Платіжний баланс* – співвідношення між валютними надходженнями в країну та зарубіжними платежами, які держава повинна сплачувати протягом певного часу.
- ❑ *Подвійне оподаткування* – ситуація, за якою компанія сплачує податки двічі: у країні, де вони були отриманні, і в країні, де розміщена штаб – квартира компанії.
- ❑ *Права інтелектуальної власності* – складають промислова власність й авторське право (копірайт).
- ❑ *Преференціальні торгові угоди* – міжнародні угоди, що підписуються або двосторонній, або на багатосторонній основі з цілю створення для країн, що їх підписали, найбільш сприятливих умов для розвитку торгівлі, зокрема значного зниження митних тарифів.
- ❑ *Промислова власність* – патенти на вироби, промислові зразки, корисні моделі, сертифікати, що підтверджують реєстрацію товарних знаків і знаків обслуговування, та географічні зазначення товарів. Охороняється міжнародною угодою ТРІПС та Паризькою конвенцією 1883р.
- ❑ *Промисловий зразок* – нове художньо – конструкторське рішення, яке зумовлює його зовнішній вигляд і, за допомогою яких встановлюється монополія на форму (орнамент) виробу. Захист прав передбачається міжнародною угодою ТРІПС.

- ❑ *Протекціонізм* – політика держави, що спрямована на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом тарифних та нетарифних інструментів торговельної політики.
- ❑ *Ревальвація* – дії уряду, що спрямовані на підвищення обмінного курсу національної валюти.
- ❑ *Реешелонування* – реструктуризація зовнішнього боргу, тобто зміна умов погашення боргу.
- ❑ *Розрахунковий баланс країни* – співвідношення вимог та зобов'язань даної країни к іншим країнам на якусь конкретну дату, незалежно від строків отримання платежу.
- ❑ *Світові ціни* – ціна, за якою певний товар реалізується в міжнародній торгівлі.
- ❑ *Спеціальні права запозичення* – міжнародний платіжний розрахунковий засіб, що випускається Міжнародним валютним фондом і використовується для безготівкових міжнародних розрахунків шляхом запису на спеціальних рахунках.
- ❑ *Спільний ринок* – форма регіональної економічної інтеграції, за якої для держав – членів усуваються внутрішні торговельні перешкоди і дозволяється вільних рух факторів виробництва (капіталу і робочої сили), а також встановлюються спільні торговельні бар'єри для країн, що не є членами об'єднання.
- ❑ *Суміжні права* – права є суміжними відносно авторських прав і охоплюють: права виконавців, виробників фонограм, організацій телерадіомовлення. Охорона суміжних прав передбачена угодою ТРІПС.
- ❑ *Тверда валюта* – будь – який міжнародно визнаний засіб обігу. Використання такої валюти не підпадає під державний контроль, її курс штучно не підтримується.
- ❑ *Товарний знак* – символ певної організації, який застосовується для індивідуалізації товару і який не може бути використаний іншими організаціями без офіційного дозволу. Захист прав передбачається міжнародною угодою ТРІПС.
- ❑ *Торговельний обіг* – вартісна сума експорту та імпорту.
- ❑ *Транснаціональна компанія (ТНК)* – особливого виду приватні міжнародні корпорації, виробнича та торговельна діяльність яких винесена за межі національної держави, тобто капітал компанії – мононаціональний, а діяльність – багатонаціональна.
- ❑ *Умови торгівлі* – співвідношення між цінами експортованих і імпортованих товарів певної країни.
- ❑ *Фритредерство* – політика держави, що побудована на мінімальному втручанні у зовнішню торгівлю.
- ❑ *Хеджування* – продаж валюти, товару через укладення строкової та ф'ючерсної угоди протилежного змісту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Международные экономические отношения: Учебник. / Под ред. В.Е. Рыбалкина. – М.: «Бизнес – школа», 1998.
2. Пейро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения: пер. с фран. – М.: Прогресс – Универс, 1994 г.
3. Международные экономические отношения: Учебник/ Под ред. Авдокушин Е.Ф. - М. - 2001.- 368 с.
4. Киреев А.Н. Международная экономика.-М.: Международные отношения, 2 тома, 2000.- 800 с.
5. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран. / Е.Ф. Авдокушин, А.В. Бойченко, В.Ф. Железова и др.; под ред. В.П. Колесова и М.Н. Осьмова. – М.: Флинта, 2000. – 479 с.
6. Світова економіка: Підручник /А.С. Філіпенко, О.І. Рогач та ін. К:Либідь, 2000

Додаткова література

1. Проект концепції (основи державної політики) національної безпеки України.- К., "Зеркало недели" от 18.01.1997
2. Митний кодекс України. К., 2004
3. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"- К., 2002
4. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996// Галицькі контракти.-1996.-№20
5. Про захист національного виробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998// Урядовий кур'єр.-1999.-№ 31-32
6. Про спеціальний режим інвестування та інноваційної діяльності технологічних парків: закон України від 16.07.1999
7. Про використання Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів: Указ Президента України від 04.10.1994.
8. Европейская конвенция по правам человека. – М.: Издательство «Юнити», 1997.
9. Линдерт П.Х. Экономика мирохозяйственных связей. - М., Прогресс, 1992.
10. Липов В.В, Міжнародна економіка: Навч. посібник. – Харків: ВД «ИНЖЕК», 2005. – 408 с.
11. Международные экономические отношения. Буглай В.Б., Ливенцев Н.Н., М., Финансы и статистика, 1998.
12. Международные экономические отношения / Под ред. Н.И. Рыбалкина. – М.: ИВЦ «Маркетинг», 1998. – 387с.
13. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економічна інтеграція. – К., 1996. – 218 с.
14. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навч. посібник – 2 – ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006. – 407 с.
15. Сапич В.І., Сапич М.Н. Міжнародна економіка: Практикум: Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 159 с.
16. Страны мира: Справочник / Под ред. И.С. Иванова-М: Республика, 1999
17. Устав Совета Европы. – К.: «ЛИБРА», 1995
18. Цыганова Л.И. Международные организации. - К.: КНЭУ, 1998.
19. Фомичев В.И. Международная торговля: Учебник.- М.: ИНФРА.-2000
20. В.И. Ширай Мировая экономика и международные экономические отношения: Уч. Пособие - М.: «Дашков и К», 2003

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ КРАЇН СВІТУ (2001 РІК)

№	КРАЇНА	НАСЕЛЕННЯ (МЛН. ЧОЛ)	ВВП (МЛРД. ДОЛ. США)	ЕКСПОРТ (МЛРД. ДОЛ США)	ІМПОРТ (МЛРД. ДОЛ США)
1	2	3	4	5	6
РЕГІОН 1 (ЄВРОПА)					
1	ЛИТВА	3,61	9,2	5,1	5,83
2	МАКЕДОНІЯ	2,04	3,4	1,62	2,23
3	МОЛДОВА	4,43	1,6	0,64	0,99
4	НІДЕРЛАНДИ	15,98	384,3	258,9	240,6
5	АВСТРІЯ	8,15	210,0	94,4	96,5
6	УГОРЩИНА	10,1	46,8	31,6	31,6
7	ФРГ	83,0	2079,2	633,0	625,8
8	ГРЕЦІЯ	10,62	124,0	29,4	41,7
9	ДАНІЯ	5,35	170,3	71,1	61,8
10	БЕЛОРУСІЯ	10,35	26,8	7,98	8,25
11	БЕЛЬГІЯ	10,26	250,6	210,7	202,9
12	БОЛГАРІЯ	7,7	11,3	7,0	7,66
13	ІРЛАНДІЯ	3,84	71,4	90,2	76,7
14	ІСПАНІЯ	40,3	551,6	168,4	178,6
15	ІТАЛІЯ	57,68	1136,0	294,8	284,1
16	ЛАТВІЯ	2,28	6,0	3,27	3,88
17	НОРВЕГІЯ	4,5	148,4	75,1	49,1
18	ПОЛЬША	38,63	153,1	46,2	57,2
19	ПОРТУГАЛІЯ	10,06	105,6	33,1	45,5
20	РОСІЯ	145,47	332,5	115,2	62,2
21	РУМУНІЯ	22,36	34,2	12,1	14,0
22	СЛОВАКІЯ	5,43	19,4	14,1	14,5
23	СЛОВЕНІЯ	1,93	19,6	10,6	11,3
24	УКРАЇНА	49,29	37,5	19,5	18,1
25	ФІНЛЯНДІЯ	5,17	122,9	51,7	33,4
26	ФРАНЦІЯ	59,55	1427,2	377,2	283,2
27	ХОРВАТІЯ	4,33	20,4	8,6	9,5
28	ЧЕХІЯ	10,26	52,0	35,7	37,3
29	ШВЕЙЦАРІЯ	7,28	273,1	120,7	108,3
30	ШВЕЦІЯ	8,87	221,8	107,5	95,6
31	ЕСТОНІЯ	1,42	5,0	4,79	5,04
32	АРМЕНІЯ	3,33	1,9	0,44	0,96

ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛ. 1

1	2	3	4	5	6
РЕГІОН 2 (АЗІЯ)					
1	БАНГЛАДЕШ	131,2	47,0	6,6	9,0
2	В'ЄТНАМ	79,9	28,2	17,1	17,3
3	ІНДІЯ	1027,0	442,2	63,7	75,6
4	ІНДОНЕЗІЯ	228,43	119,5	70,6	55,3
5	ІОРДАНІЯ	5,15	7,0	3,5	5,7
6	ІРАН	66,12	110,5	29,7	22,2
7	ЙЕМЕН	18,07	5,9	4,3	3,1
8	КАЗАХСТАН	16,73	18,9	10,7	8,7
9	КАМБОДЖА	181,0	3,0	1,49	1,76
10	КИРГИСТАН	4,75	1,4	0,57	0,65
11	КИТАЙ	1273,1	980,2	279,5	250,6
12	ПІВДЕННА КОРЕЯ	47,9	397,9	205,6	192,4
13	МАЛАЙЗІЯ	22,22	77,3	111,2	94,0
14	МОНГОЛІЯ	2,65	0,9	0,6	0,77
15	НЕПАЛ	25,28	5,1	1,27	1,78
16	ПАКІСТАН	144,6	64,0	9,57	11,76
17	СІНГАПУР	4,3	95,4	165,9	148,9
18	СІРІЯ	16,72	15,2	6,84	5,39
19	ТАІЛАНД	61,79	121,0	81,8	71,6
20	ТУРЦІЯ	66,49	186,3	51,1	62,1
21	ФІЛІПІНИ	82,84	78,0	41,4	36,4
22	УЗБЕКИСТАН	25,15	17,6	3,38	2,96
23	ЯПОНІЯ	126,7	4078,3	528,7	459,6
РЕГІОН 3 (АФРИКА)					
1	АЛЖИР	26,88	46,5	22,3	9,8
2	АНГОЛА	10,36	2,7	7,9	6,1
3	БЕНІН	6,59	2,3	0,52	0,78
4	БОТСВАНА	1,58	5,1	3,0	2,5
5	ГАНА	19,89	7,4	2,4	1,5
6	ГВІНЕЯ	7,61	3,7	0,84	0,91
7	ЄГИПЕТ	69,53	87,5	15,97	13,7
8	ЗАМБІЯ	9,77	3,2	0,93	1,16
9	КАМЕРУН	15,8	8,5	2,71	2,37
10	КЕНІЯ	30,76	10,6	2,7	3,7
11	КОНГО	2,89	1,9	2,7	1,3
12	КОТ – д'ІВУР	16,39	10,4	4,4	3,3
13	МАДАГАСКАР	15,98	3,7	1,18	1,52

ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛ. 1

1	2	3	4	5	6
14	МАЛІ	11,0	2,6	0,7	1,06
15	МАРОККО	30,64	33,8	10,45	12,53
16	МОЗАМБІК	1,38	3,9	0,68	1,49
17	НАМІБІЯ	1,79	3,2	1,74	1,88
18	НІГЕРІЯ	126,63	37,9	23,0	14,1
19	СЕНЕГАЛ	10,28	4,7	1,33	1,73
20	ЮАР	43,58	133,2	36,5	32,8
РЕГІОН 4 (ПІВНІЧНА, ПІВДЕННА АМЕРИКА И КРАЇНИ ОКЕАНІЇ)					
1	ГАЇТІ	6,96	3,6	0,53	1,33
2	ГВАТЕМАЛА	12,97	18,4	3,89	5,59
3	ГОНДУРАС	6,4	4,8	2,5	3,27
4	ДОМІНІКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА	8,58	16,1	8,96	10,83
5	КАНАДА	31,59	591,4	321,6	286,3
6	КОСТА – РІКА	3,77	9,8	7,6	7,2
7	МЕКСИКА	101,87	428,8	180,2	191,8
8	НІКАРАГУА	4,91	2,1	0,95	1,98
9	ПАНАМА	2,84	8,6	7,66	8,16
10	САЛЬВАДОР	0,23	11,8	3,6	5,6
11	США	272,63	8351,0	1065,7	1441,5
12	ЯМАЙКА	2,66	6,0	3,58	2,39
13	АРГЕНТИНА	37,38	277,9	30,9	32,7
14	БОЛІВІЯ	8,3	8,2	1,45	2,07
15	БРАЗИЛІЯ	174,46	742,8	64,4	72,7
16	ВЕНЕСУЕЛА	21,9	87,0	34,2	19,4
17	КОЛУМБІЯ	40,34	93,6	15,6	14,3
18	ПАРАГВАЙ	5,73	8,5	2,8	3,3
19	ПЕРУ	27,48	60,3	8,59	9,7
20	УРУГВАЙ	3,36	19,5	3,73	4,21
21	ЧІЛІ	15,32	71,1	22,2	21,2
22	ЕКВАДОР	13,1	16,2	5,98	4,98
23	АВСТРАЛІЯ	19,35	380,8	82,3	86,7
24	НОВА ЗЕЛАНДІЯ	3,86	52,7	17,8	17,3
25	ПАПУА – НОВА ГВІНЕЯ	5,04	3,7	2,23	1,92

Навчальне видання

Пушкар Тетяна Андріївна

Міжнародна економіка: Методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за напрямком 0501 - “Економіка і підприємництво” (галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво») і слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 – «Економіка підприємства»

Редактор: М. З. Аляб'єв

План 2007, поз. 87

Підп. до друку 13.09.2007
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 3,4
Тираж 200 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 731 від 19.12.2001